

zariK

JUN '20

KLUB ŠTUDENTOV
KRANJ

brezplačna revija za študente in dijake

Osrednja tema:
Poslavljanja

Fokus:
Teden mladih

Predkoronsko potopisno:
Iran

Raziskujemo:
Raziskujemo okoliške občine

TEDEN MLADIH KRANJ, 25. 9. - 3. 10.

Naslovnica:

Lara Oblak

Odgovorna urednica:

Lucija Perne

zapik@ksk.si

Tehnični urednik:

Bine Flajnik

Oblikovanje:

Jure Vukovič

www.creatizem.si

Avtorji prispevkov:

Sandra Camaj

Drejc Flajnik

Nina Furlan

Lovrenc Habe

Ajda Krč

Ajda Krišelj

Lucija Perne

Vid Primožič

Urednik fotografije:

Nejc Balantič

Križanka:

Mateja Novak Kukovič

Izdajatelj:

Klub študentov Kranj

Tisk:

Izdelava

Trženje:

trzenje@ksk.si

Naklada:

Neskončno digitalnih
izvodov

Še zadnjič

Dragi bralci, napočil je čas, ko se tudi jaz poslavljam od pisanja uvodnikov. Najbolj bom zagotovo pogrešala sestanke z naravnost fantastično ekipo. Prav vsi so me vedno znova presenečali s svojimi idejami, dosežki in navdušenjem nad pisanjem in raziskovanjem. Pa že tako na splošno je fino preživeti vsaj nekaj časa z ljudmi, ki so tako odprti za ideje, energični in kreativni. Naj interne šale ne zamrejo. Malo manj solza bo preteklo za pisanjem poročil in urejanjem excelov (UO, vi ste fini, to je samo odraz moje lenobe!)

Zapikovci koronske številke, ki je tudi letošnja zadnja, nismo želeli v celoti posvetiti tej temi, saj smo bili tudi sami mnenja, da je bilo v tem času spisanih že milijon nasvetov za preživljanje časa doma, povečini smo že našli najboljši recept za bananin kruh in najbolj penasto dalgona kavo, ki je resnici na ljubo samo malo močnejša instant kava. No, če pretiravate s količino kave – moja začetniška napaka, ki pa je nisem ponavljala. Ostajam pri turški z riževim. Até mais!

Lucija Perne, odgovorna urednica

zapik@ksk.si

KAZALO

KLUBOVANJE	EKSTRA
Radijske oddaje so brez dlake na jeziku 4	Razglabljanje popoldanskega vrtičkarja 23
ŠTAFETA	TEDEN MLADIH
Slovo 6	Lenartova Nutellina torta 24
SAN DHI	LAŽ
Družbeni eksperiment 7	Nikola Tesla četrtna Slovenca 28
EKSTRA	RECENZIJE
Domače pivovarstvo 8	Podcast: Glave – »Tomo gleda Potterja« 29
SCIENTIA POTENTIA EST	Žur: Slavje Gashcam 29
The risk I took was calculated, but man, am I bad at math! 10	EKSTRA
POTOPIS	Top 5 skritih koticov občin UE Kranj 30
Brez plana iz Irana 12	ZA LUNO
EKSTRA	Horoskop 33
Življenje v škotski karanteni 16	RECENZIJE
EKSTRA	Album: Lola Marsh – Someday Tomorrow Maybe 34
Upravljanje s svojim časom 19	Serija: Babylon Berli 34
KOGNITIVNE ZNANOSTI	Knjiga: Giulia Enders: Čarobno črevesje – Vse kar morate vedeti o najbolj prezrtem organu 35
Dvojezični otroci 22	Film: Jojo Rabbit (2019) 35
	TEST
	Katera občina si? 36
	Nagradna križanka 37
	FOTOGALERIJA
	Zgodovina Tedna mladih 38

Radijske oddaje so brez dlake na jeziku

Sredini večeri so za ljubitelje aktualnih študentskih pogovorov namenjeni frekvencam Radia Kranj. Med 19. in 20. uro se radijski eter spremeni v študentski džumbus, v katerem gostimo mlade ljudi, ki nam dajo misliti ali pa nas razvedrijo. Vrata v svet odpiramo tudi še ne uveljavljenim glasbenikom, dobrodošli so tudi tisti gosti, ki za ostale medije niso atraktivni, saj voditelji radijskih oddaj tudi iz teh iztisnemo najbolj globoke, pa tudi simpatične, smešne in bizarne odgovore.

A pojdemo od začetka. Konec septembra 2019, ko sem uredniško palico prevzel od Mance Mikulič, sem le delno vedel, kaj prinaša delo urednika študentske oddaje, saj sem kot novinar od leta 2015 delal v študentski oddaji nacionalnega radia, radiu Kranj pa sem se pridružil maja 2018. V nasprotju z ustvarjanjem oddaje na nacionalki, pa je tu v Kranju velika prednost ta, da smo študentje lahko – študentje. Povemo lahko, kar si mislimo, odpiramo lahko tiste teme, kot želimo ter predvsem – govorimo lahko tako, kot govorimo študenti. Direktno, odkrito, pa tudi slengovsko in včasih narečno.

Veliko vprašanje za nas pa je, ali dijaki in študenti radio sploh še poslušamo? S prve roke in po 7. letnih izkušenj z delom na treh radijih lahko povem, da se radio trudi ohranjati svoj obstoj s tem, da se seli na splet – tako v avdio, kot čedalje bolj v video obliki. Nenazadnje je po več raziskavah radio tisti medij, ki mu ljudje najbolj zaupamo. Študentje in dijaki pa si, poleg poslušanja ali gledanja radia v živo, najraje ogledamo kratke video vsebine z različnih radijskih postaj, spremljamo radijske postaje na socialnih omrežjih in poslušamo oddaje za nazaj – v obliki podcastov. Glede na zgoraj omenjeno smo se tudi mi, radijska sekcija KŠK-ja, selili na splet. Vse naše radijske oddaje so na voljo na Youtube kanalu KŠK-ja, napoved oddaje pa objavimo na socialna omrežja nekaj ur pred okupacijo prostorov kranjskega radia. Naj povzamem, o čem smo govorili v preteklem polletju in vas morda spodbudim, da nam prisluhnete tudi v živo.

Oktobra smo bili žurersko razposajeni – predstavili smo KŠK Ultraviolet Electronic Festival 2019 in promovirali akcijo postani KŠK-jevec ter spoznali Joker out. Umetnico Vesno Golob smo gostili sredi meseca, humorni kviz dveh Nejcev pa je bil napovednik dogodka Spopad Generacij. V tej oddaji smo spoznali, da ne moremo ugotoviti, kdo je boljši – stari, al ta mladi, saj so vsi nekaj posebnega.

"Največji problem odpadkov je plastika. Rešitev je preprosta: čim manj jo uporabljati povsod, predvsem pomislimo pri nakupih v trgovinah," pravi Hana, ki nam je podala nekaj dobrih alternativnih predlogov, v okviru oddaje o Zero Waste življenjskemu slogu. Suzano Gladovič smo gostili sredi novembra, ko smo govorili o delu z odvisniki. Spodbudila nas je, da moramo ugotoviti, kdaj in od koga smo tudi mi odvisni – spremljajmo se pri 21. dnevni abstinenci.

Skupina študentov iz KŠK-ja se je podala na tedensko Erasmus izmenjavo v Francijo. Slišali smo, kaj so delali v uradnem, pa tudi kaj v neuradnem programu. Keramičarja Matice Benta pa smo gostili konec novembra. Glede na to, da je mladenič, si je izbral izjemno nepriljubljen poklic med mladimi. Ne prav pogost med mladimi je tudi poklic dimnikarja. Pred prihodom dobrih mož smo namreč očistili dimnike z dimnikarko Sabino Presek. Bivši poglavar Kluba študentov Kranj Andrej Rus je bil z nami enkrat v decembru in na novega leta dan. Decembra je predstavil KŠK in opravke, ki jih je imel kot predsednik KŠK-ja. Na novega leta dan pa nas je

sproščeno popeljal v leto 2019 v KŠK-ju in povedal, kaj se je in kaj se bo dogajalo in kateri dogodki so najbolj odmevali.

Decembrske in januarske srede so zaznamovali še Mitja, Aljaž in Urban, ki so predstavili svoj band in predvsem nov album, na božič sta na obisk prišla pravljicarja Miha in Andraž. 8. januarja smo gostili PR-KŠK-ja, Sandro Camaj in Nino Furlan. Predstavili in vohali smo začimbe jazza. Projekt Študenti dijakom poteka vsako leto na gimnaziji Franceta Prešerna, predstavila jo je Eva Flajnik, Mateja Šmid iz Ljudske univerze Kranj pa je predstavila to organizacijo. Veliki popotnik Rok Škrlep se je oglasil tik pred odhodom na 7-mesečno potovanje po Bližnjem vzhodu, februarске oddaje pa so bile v znamenju zdravja – kot da bi vedeli, da nas marca, aprila in maja čaka karantena. A še pred tem smo zamenjali preobleko radijske oddaje. Od februarja imamo novo uvodno špico, novo podlago, nov avizo in nov študentski napovednik ter odpovednik.

Milko Podobnik, sexological bodyworker-ko smo gostili v prvi oddaji o zdravju, sledil je Andraž Uhan, kandidat za mistra Slovenije, predstavili smo center dobrega počutja Domanu, niz zdravih oddaj smo presekali z napovednikom koncerta Kakkamaddafakka, zaključili pa smo z dietetičarko, profesorico in maratono Bernardo Habe, ki je spregovorila o zdravem življenjskem slogu, hujšanju, pa tudi o začetku COVID-a 19. Pred samoizolacijo smo gostili še primorski rockovski bend Blood Pollution.

V času karantene smo voditelji radijskih oddaj pripravili samostojne oddaje. Navihani Dino Kapetanovič se je poglobil v teorije zarote in s kolegom Škrlepom pripravil uro smeha, jaz sem zbiral vse šale in zabavne zgodbe, ki jih je prinesel virus, spregovoril pa sem tudi o zeliščnih zvarkih in pripravkih v času cvetenja regrata. Sproščena Eva Bernard je pokramljala z edinstvenim Vanessinim incrementumom, motivatorica Nika Rozman pa je pripravila nabor nasvetov za organizacijo časa. Direktna Anja Stare je brez dlake na jeziku dejala: Nateg je, da je hladna kava za lepoto. Dejala je tudi, da je šla v hribe, ker je bila zmatrana od dela na kmetiji. Predlagala je, da bi teden mladih lahko prestavili na september vsako leto, saj vedno dežuje zaradi uscane Zofke! V mesecu ljubezni smo gostili tudi Tadeja Voziča in se z njim bosi odpravili na 1328 m visok Hudičkov boršt.

Ob sredah vas bomo še naprej zabavali, učili in skrbeli za dobro voljo. Poleg prej naštetih oddajo soustvarjata še glasbeno podkovan Rok Artiček in Mario Gojan, ki pripravlja socialne teme. Iz zakulisja študentske oddaje še to – ker gremo večinoma v živo, nam večkrat uide smeh, večkrat govorimo polomljeno in zastavljamo vprašanja, kjer se gostje ne morejo rešit. In zato smo edinstveni. Veseli smo vaših odzivov in predlogov. Obljubljamo, da bomo ostali taki, kot smo – radovedni, ravno prav neumni, neposredni, domači in predvsem – študentski!

Lovrenc Habe, urednik študentske oddaje na Radiu Kranj

Nejc Balantič

Slovo

Klub študentov Kranj sem bolje spoznala šele proti koncu srednje šole, prej so mi bili aktivisti znani samo po tem, da enkrat na leto kampirajo v avli gimnazije in vpisujejo nove člane. Poleg rednega branja Zapika sem bila tudi med glavnimi porabniki kupončkov za knjižnico, s kolegi sem šla na kak dogodek v okviru Tedna mladih, tu pa se je, priznam, moja povezava s klubom počasi zaključila. Zapik pa sem brala skozi celotno gimnazijo in komaj čakala, da se je na mizi pri dežurnem pojavil nov kup revij. Med urami slovenščine sem reševala križanko in sudoku (dokler je še bil) in frajarila pred sošolci, če mi je vse uspelo rešiti (brez pomoči, drugače ne šteje!). Najljubši del pa je bilo branje horoskopa v avli med malico, kjer sem prihodnost, po nezmotljivih Agatinih prerokbah, glasno naznanjala prav vsakemu od sošolcev.

V Zapikovi ekipi sem pristala bolj kot ne po naključju in ker sem spregledala poletni razpis za nove pisce, je bila priključitev sredi leta velika čast – v zameno sem obljubila štefani pečenko, ki jo kolegu še vedno dolgujem. Pred kratkim sem med brskanjem po mailih s takratno urednico naletela na svoj življenjepis, ki sem ga poslala ob prijavi, in me je skoraj kap. Malo boljši od »nimam nič izkušenj, a sem vseeno lahko zraven, prosim?« življenjepisa je bil priloženi šolski esej. Če ne drugega, je obsegal več kot pol strani, dokazala pa sem, baje, da mi vejice niso, tuje. Zapikovcem, ki so bili ob mojem prihodu zelo številčna in tudi uigrana ekipa, sem se prvič pridružila na prižigu lučk v Ljubljani. Poznala nisem nikogar in po Kongresnem trgu zbegano iskala skupino mladih, ki naj bi se skupaj odpravila proti Prešercu. Takih skupin je bilo takrat na istem mestu milijon, a smo se vseeno nekako našli.

Priletela sem v kup internih for, ki so se z leti samo širile in razvijale. Na začetku sem se ravnala po principu »The thing is to keep smiling and *never* look as if you disapprove« (modre besede iz ust Dowager Countess, Downton Abbey). Nekaj takih, bolj ali manj internih for, smo zbrali v rubriki, kjer se oziramo nazaj skozi zadnjih par Tednov mladih. Še posebej v lepem spominu ostaja povsem interna številka TM cajtna, ki zaradi množice povsem internih šal ne bi bila zanimiva zunanjih bralcem, zato smo jo obdržali na klubu. Pri pisanju pa smo poleg vseh tegob s klubskim tiskalnikom – nima zastoj vzdevek Bob Marley (jammín'), trpeli tudi za pomanjkanjem časa. Istočasno je namreč potekal after maturantskega plesa kranjske gimnazije, na tisti točki pa je bila Zapikova ekipa pretežno sestavljena iz bivših gimnazijcev.

TM Cajtna je bil en izmed najbolj finih delov pisanja za Zapik, ki pa je letvico za »počutje zaposlenih« že tako ali tako postavil zelo visoko. Čez celo leto smo preizkušali najboljšo hrano, ki se jo dobi v Kranju (hvala, klub), igrali smo družabne igre, kjer je bil vrhunec definitivno zemljo krast sredi Slovenca, in se pri vsakem raziskovanju neizmerno zabavali. Vsakič

sem komaj čakala, da sem na klubu prevzela kopijo revije in jo prebrala od začetka do konca. Da, tudi uvodnik. To, zadnjo številko v letošnji sezoni, bomo zaradi razmer sicer izdali le v online verziji, za kar mi je nekoliko žal, saj imam marsikatero naslovnico nalepljeno na steni svoje sobe. Klasično za ta čas smo sestankovali prek Zooma, vsi unmutani in z veliko zmede, kar je še povečalo ta nek »warm fuzzy feeling«, ne znam se izraziti drugače, ki je lepo pospremil slovo od ekipe. Ker se je Teden mladih v vsej svoji pomladni slavi prestavil na jesen, nas je organizacijska ekipa pomirila, da se z izdajo sicer tematske majske številke ne mudi – kar je bila kar napaka. Kar naenkrat je prišel junij.

V svoji vlogi sem zadnje dve leti neizmerno uživala. Dobre strani mesta odgovorne urednice so definitivno zadnja beseda pri izbiri lokacije vsakega raziskovanja in testiranja hrane, visok status na klubskih žurkah in začetna poteza pri preizkušanju družabnih iger. Klubu poplačam s tem, da z lastnim življenjem varujem Agatino pravo identiteto. Sva pa v tem času postali najboljši prijateljici, kar se pozna tudi v mojem življenju. Naj traja »the age of Aquarius«!

 Lucija Perne

Družbeni eksperiment

»Aaah, super, nikamor mi ni treba,« sem si mislila ob pričetku obdobja karantene. Med štirimi stenami mi je zelo prijetno in redkokdaj se naveličam buljenja v zaslon, pa če gre za delo ali prosti čas. Vedela sem, da bom pogrešala svoje bližnje, ampak tudi to, da mi bo čas hitro minil. Poleg tega sem v izolaciji pristala z dvema izmed svojih najljubših človečkov. Naj dodam, da se zavedam, da je bilo to obdobje za veliko ljudi vse drugo kot prijetno. Tudi mene so obdajale določene skrbi, ampak v tej kolumni se bom posvetila drugi tematiki. Vzemite to kot ozek in egoističen pogled na situacijo, kar tudi je.

»Imeti prijatelje za cimre je slaba ideja. Skregali se boste. Potem šele zares spoznaš osebo in hitro se najde en kup stvari, ki te na njej moti.« To je komentar, ki sem ga večkrat slišala od drugih. Vedno sem kljubovala takšnemu mišljenju, a tihi glas mi je govoril, da imajo mogoče vseeno prav.

Jaz obožujem filme, Lea pa je sposobna zaspati tudi ob najbolj zanimivem dogajanju na ekranu. Kako frustrirajoče. Obe jesta rožmarin, redno se rekreirata in na umivalnik sta postavili milo iz sivke. Jaz do pred nekaj leti nisem uporabljala druge začimbe kot sol, sivka me spominja na zastarelo omaro, tečem pa zgolj, ko moram ujeti avtobus. Zelo smo si različne, a se vseeno dobro razumemo. Zdaj že tretje leto živimo skupaj. Seveda je študentsko življenje pestro in velikokrat se vidimo samo kratek del dneva. Pandemija je naše rutine popolnoma spremenila in nas spravila na kup za kar konkretno časovno obdobje.

Seveda je študentsko življenje pestro in velikokrat se vidimo samo kratek del dneva.

Samotni otok v družbi najboljših prijateljev — zveni razburljivo. In tudi je. Ne bom vas slepila, bilo je super. To ne pomeni, da smo se ves čas smejale, jedle palačinke in gledale filme, brez kakršnihkoli konfliktov. Že debate, kot je »kako se pravilno trči z velikonočnimi jajci,« so lahko prava nuklearna vojna. Bile so eksplozije in bile so tišine. Pa ne tiste neločene tišine, ki nastanejo v neznani družbi. Tiste globoke in rahlo strašne, ko veš, da je bila škoda storjena in samo še čakaš na cenilca. Neštešiti momenti, ko izrečeš bedarijo in povzročiš pravi domino efekt idiotizma. Tisto, ko poskrbiš za dobro mero porabljene energije vseh prisotnih za sam nič in se tega spominjaš še tri dni po dogodku, tik preden zaspiš. Ali pa tiste muhe, ko se tvoja cimra dejansko spremeni v muho, ker ti gre pač na živce, kar tako. Seveda veš, da gre zgolj za enodnevno, ampak kdaj te vseeno rahlo zaskrbi. So trenutki, ko te možgani prepričajo, da sploh ne poznaš svojih bližnjih in da je najbolje, da si čimprej postaviš samotno hišo sredi gozda.

Ravnokar sem opisala tisti majhen, rahlo pekoč delček in zdaj se verjetno sprašujete, kaj je bilo tisto, zaradi česar celotno izkušnjo označujem kot pozitivno. Za vse žal ni dovolj prostora na tej strani, pa tudi ne bi želela nabijati prevelikega ega Lei in Roberti. Naj povem, da smo kljub trem ločenim sobam večino časa preživele skupaj na kvadraturi petnajstih metrov. Naša dnevna soba se je spremenila v jedilnico, pisarno, terapevtsko svetovalnico, ustvarjalnico in mini kino dvorano. Pogosto so se razvile zanimive debate, velikokrat pa tudi tiste rahlo prismojene. Roberta je poskrbela za raznovrsten jedilnik z mnogimi slaščicami, vsak večer je bil na sporedu zdaj naš najljubši The Morning Show, na tuš kabini smo si puščale neumna sporočila in ne boste verjeli, ne tečem več samo za avtobusom.

Nisem sociologinja, da bi lahko pojasnila, zakaj karantena ni ogrozila naših odnosov. Mogoče je ključ v občasni poglavitvi vase in svoje sostanovalce, priznavanju lastnih zmot, predvsem pa v poslušanju in prilagajanju. Vsaka poskrbi za določene stvari v gospodinjstvu. Ob kuhanju vedno upoštevamo želje vseh. Prisluhnemo vsem dogodivščinam in teorijam in ko katero od nas kaj teži, druga to opazi in izrazi skrb. Ne vem zares, če je to garancija za uspešno sobivanje. Vsekakor vem, da ni dobro verjeti vsemu, kar ljudje pravijo. Mogoče je vaš najboljši prijatelj lahko tudi najboljši cimer.

 Sandra Camaj

Domače pivovarstvo

Pivo je ena izmed najstarejših pijač na svetu in naj bi bilo »izumljeno« po pomoti. Legenda pravi, da naj bi nek Mezopotamec pozabil posodo ječmena nepokrito na dežju, ter jo nato pokril in za nekaj časa pozabil nanjo. Ko je preizkusil nastalo »brozgo« je ugotovil, da ni tako napačnega okusa. To naj bi bilo rojstvo prvega piva, ki pa je od takrat mnogo napredovalo v to, čemur danes rečemo pivo. Kot lahko vidite, je v osnovi pivo zelo preprosto, če je lahko nastalo »po nesreči«. Danes je proizvodnja piva veliko kompleksnejša, kot zgolj lonec ječmena in pokrov, pa vendar ga lahko brez večjih problemov in denarnih vložkov proizvedete doma.

ZAKAJ DOMAČE PIVO?

Preden se spustimo v postopek izdelave piva doma, se vprašajmo, zakaj bi to sploh počeli, če pa lahko pivo kupimo v trgovini že za manj kot 1€ na 0,5L. Domače pivo ima pred industrijsko proizvedenim mnogo prednosti. Izdelava svoje-ga piva je že sama po sebi izziv in na koncu tudi ponos pred prijatelji, ko jim postrežete z lastnim pivom. Prav tako je vaše pivo lahko prav to, vaše, saj ga lahko izdelate točno po last-nem okusu, saj je vrst piva ogromno, v običajnih trgovinah pa jih najdemo zgolj par. Za konec pa lahko povemo še, da je domače pivo tudi cenejše kot tisto, ki ga kupite v trgovini (če upoštevamo zgolj surovine za izdelavo).

KAKO NASTANE PIVO?

Za začetek je zelo koristno razumeti vsaj osnove kako izdelava piva poteka in kakšni procesi se tekom izdelave dogajajo. Glavna komponenta piva je seveda voda, nato pa sledijo še slad (običajno ječmenov), sladkor, hmelj ter kvasovke, ki so najpomembnejše, čeprav jih je najmanj. Kvasovke so glive, ki v pogojih brez kisika pretvarjajo sladkor v alkohol, saj s tem procesom pridobivajo energijo za življenje. Poleg alkohola kvasovke proizvajajo tudi druge stranske produkte, ki dajejo pivu svojevrstne značilnosti. Poleg kvasovk pa k okusu pripomore tudi kvaliteta vode, vrsta sladju ter seveda hmelj, ki doprinese značilno grenčico.

POSTOPEK IZDELAVE DOMAČEGA PIVA (iz celovitega ekstrakta) – za začetnike

Naj že na začetku povem, da je postopkov izdelave domačega piva toliko kot je domačih pivovarjev. Prav vsak ima za malenkost drugačen pristop, opremo ter znanje, zato se med seboj razlikujejo. Po drugi strani pa vsi de-lajo pivo po istem splošnem receptu, ki si ga bomo malo natančneje ogledali.

Glavni del opreme, ki jo vsekakor potrebujete je fermentor (oz. vrelnik), ki je lonec v katerem bo vse skupaj potekalo. Značilnosti fermentorja so, da ima možnost popolne zatesnitve, da kisik ne more vstopiti v notranjost. Del fermentorja sta tudi pipica na dnu posode in luknja na vrhu, katere vlogo bomo razložili kasneje. Fermentor mora biti popolnoma čist in razkužen, da zagotovimo rast zgolj naše kvasovke in ne tudi drugih mikroorganizmov v pivu. Ko je fermentor pripravljen se lotimo priprave sestavin, iz katerih bo pivo nastalo. Voda predstavlja največji del piva in je zato zelo pomembna. Odsvetovana je uporaba vode iz pipe, saj je klorirana, kar lahko poslabša okus vašega piva. Če je le mogoče, pojdite po vodo k izviru (za katerega ste prepričani, da ni oporečen), saj je takšna voda najprimernejša za pripravo piva. Del vode zlijete v fermentor (vsa navodila z natančnimi številkami in vrstnim redom se nahajajo na embalaži celovitega ekstrakta) in dodate sladkor ter celoviti ekstrakt. Celoviti ekstrakt poimenujemo že vnaprej pripravljeno tekočo mešanico hmelja ter sladju. Celoviti ekstrakt je namenjen začetnikom oz. za

preprosto izdelavo piva, saj je večino stvari pripravljenih že vnaprej in je tako manj korakov, kjer bi se neizkušeni pivovarji lahko zmotili. Tako so v našem fermentorju vse potrebne sestavine za pripravo piva, razen kvasovk (ki so priložene zraven celovitega ekstrakta). Te dodamo tik pred zaprtjem fermentorja tako, da jih potresemo po gladini. Po dodatku kvasovk neprodušno zapremo pokrov. Na pokrovu je luknja, kamor sedaj pritrdimo čep z vrelni veho (ang. »air lock«). Vrelna voha deluje kot nekakšen preprost ventil, preprečuje vstop zunanjega zraka v fermentor, dovoljuje pa izstop plinov, ki nastajajo v notranjosti (če voha ne bi bilo, bi zaradi nastajajočega CO₂ ob vretju fermentor lahko razneslo). Tako imamo vse potrebne komponente za uspešno izdelavo last-nega piva. Vse, kar lahko naredimo sedaj, je, da postavimo fermentor na toplo (točna temperatura je navedena na navodilih celovitega ekstrakta), običajno nekje med 20 in 25 °C. Po približno 1 tednu je vrenje končano (spremljali ga boste lahko prek izhajanja mehurčkov skozi voho) in pivo je pripravljeno na stekleničenje. Konec vrenja pomeni, da so kvasovke »pojedle« ves sladkor in ga pretvorile v alkohol. V tej fazi je poteklo primarno vrenje, kjer je nastala večina alkohola, vendar pa smo izpustili ves CO₂ in zato je tako pivo še nima mehurčkov in se ne peni. Mehurčke bo naše pivo dobilo šele v steklenici, kjer bo poteklo sekundarno vrenje. Steklenice moramo pred točenjem temeljito oprati ter razkužiti, iz istega razloga kot smo to storili s fermentorjem. V steklenico natočimo pivo ter dodamo ustrezno količino sladkorja (točna masa je podana v navodilih celo-vitega ekstrakta) preden steklenico začepimo. V steklenici so še vedno prisotne kvasovke, saj bo naše pivo spadalo v kategorijo nefiltriranih piv. S tem ko smo dodali sladkor v steklenice, so naše kvasovke spet dobile hrano, kar pomeni da je ponovno začelo potekati vrenje, kjer nastajata CO₂ ter alkohol. Tokrat nimamo ventila, kjer bi CO₂ lahko izhajal, za-torej ostane v pivu v obliki mehurčkov, ki so zanj značilni. Napolnjene steklenice postavimo za 2 dni na toplo (enaki

pogoji kot pri fermentorju), da v steklenicah lahko poteče še sekundarno vrenje, nato pa jih postavimo za nekaj dni na hladno, da se kvasovke posedejo na dno. Tako, izdelal si svoje prvo domače pivo s pomočjo celovitega ekstrakta. Kot lahko vidiš, celoten postopek ni zelo zahteven, vendar pa je čistoča izjemno pomembna v vseh korakih, saj lahko kanček umazanije ali drugi mikroorganizmi hitro uničijo naše pivo. Tudi če ti slučajno prvič ne uspe (neuspeh je mogoč, ven-dar ob pazljivosti in upoštevanju navodil malo verjeten), ne obupaj, saj se iz izkušenj učimo.

POSTOPEK IZDELAVE DOMAČEGA PIVA (iz osnovnih sestavin) – za mojstre

Postopek je pravzaprav identičen kot ta naveden zgoraj, le da ne kupimo celovitega ekstrakta, vendar ga izdelamo sami. Odvisno od željene zahtevnosti lahko kupimo ječmenov slad ali pa ga direktno iz ječmena naredimo sami. Enako velja za hmelj, kupimo lahko že pripravljene bri-kete hmelja ali pa ga kupimo v naravni obliki. Vprašanje je, za-kaj bi si oteževali delo, če lahko pivo izdelamo iz celovitega ekstrakta na veliko bolj enostaven način? S tem, ko nadzoru-jemo vse korake priprave, imamo še veliko več možnosti za prilagajanje piva svojim željam, vendar moramo imeti za tako delo že kar nekaj znanja in izkušenj. Taka piva imajo največji potencial, vendar je še vedno vse odvisno od piv-ovarja in njegovih izkušenj.

Pri varjenju piva je bolj kot vsi pripomočki, navodila in ses-tavine pomembno, da vas to področje vsaj malo zanima in boste svoje pivo varili z veseljem in ne boste obupali, če bo prvič malce drugačnega okusa, kot ste pričakovali. Važno je, da se spoznate s samo izdelavo kot celoto in dobro domače pivo vam ne uide. Po osvojitvi osnovnih pivovarskih znanj pa so vam vrata v svet pivovarstva in stoterih okusov piva na stežaj odprta.

KAKO ZAČETI?

Kot pri večini stvari je tudi pri varjenju piva začetek najbolj težaven. Prisotna je začetna negotovost, ali je to res za vas, ter ali ste pripravljeni vložiti nekaj evrov v opremo, ki jo ob-vezno potrebujete. Fazo začetne negotovosti je po mojem mnenju najlažje premagati z brskanjem po spletu, zbiranjem informacij in ogledovanjem cen opreme. Kmalu boste ugo-tovili, da celotna stvar pravzaprav ni zapletena in tudi cene so zelo dostopne (začnete lahko že z 35€ začetnega vložka). Spletne trgovine so v primeru pivovarstva ena izmed lažjih izbir, saj lahko celotno potrebno opremo dobite na dom že v nekaj dneh.

The risk I took was calculated, but man, am I bad at math!

Mera »na oko«, oziroma po domače »augenmas« je precej močno merilno orodje. Z njegovo pomočjo lahko bočno parkiramo avto in izberemo večji kos torte. Prav tako je z našo sposobnostjo primerjanja velikosti povezano naše dojemanje števil in matematike.

Našo percepcijo matematike lahko razdelimo na dva osnovna koncepta. Na natančno štetje manjše količine števnih stvari in na primerjanje dveh velikih količin po velikosti. Na teh dveh področjih smo ljudje zelo dobri. Pri vseh ostalih pa imamo težave. Te postanejo zelo velike, ko pridemo do abstraktnih pojmov in zelo velikih števil. Tudi tukaj naši možgani uporabijo zgoraj omenjeni načeli štetja in primerjave, vendar lahko zelo hitro odpovesta. Prav zato bi lahko rekli, da smo ljudje slabi v statistiki, ki proučuje velika števila, oziroma si nekatere statistične pojme težko intuitivno predstavljamo.

Čeprav se na prvi pogled ne zdi, da bi nas neznanje statistike bistveno omejevalo, se pri svojih odločitvah bistveno bolj opiramo na podatke o drugih ljudeh. Ljudje se evolucijsko pogojeno skušamo ves čas izogibati nevarnosti. Da nam to uspe, jo moramo najprej prepoznati, kjer pa pride v igro statistika.

Percepcije števil, o kateri bom govoril tukaj, ne gre mešati z znanjem matematike. Gre za povsem različni področji. Motivacijo za ta članek deloma lahko pripišemo tudi koronavirusu. V zadnjih nekaj mesecih je bilo namreč veliko govora o različnih matematičnih modelih širjenja okužbe, tveganjih in številnih statističnih parametrih, ki jih je ob takem virusu mogoče izračunati.

Prav na podlagi tega sem spoznal, da si moji sogovornici, pa tudi jaz, v resnici ne znamo predstavljati skoraj nobene izmed teh števil. Ko govorimo o številu ljudi, imamo zelo dobro predstavbo nekje do nekaj 100 ljudi. To je število ljudi v srednje velikem podjetju, ali povprečni slovenski šoli.

Svoje sposobnosti dojemanja velikih števil lahko povsem preprosto ocenite tako, da si zamislite, koliko nogometnih igrišč potrebujete, da na njih lahko stoji 2 milijona Slovencev. Številko pa bom nato zapisal na koncu članka.

Z našo percepcijo matematike sta se v 70. ih letih prejšnjega stoletja začela ukvarjati psihologa Amos Tversky in Daniel Kahneman. Slednji se je naši percepciji števil posvetil v svoji knjigi Thinking Fast and Slow, ki jo močno priporočam v branje. V svoji knjigi je Kahneman razdelil miselne procese na hitre in počasne. Hitri miselni procesi so tisti, ki jih lahko opravljamo podzavestno, na primer zelo preprosto poštevanje, asociacije, prepoznavanje objektov in določanje njihove lege. Počasni sitem pa omogoča povezavo naših zaznav z našimi spomini. Omogoča prepoznavo obrazov, glasov, kompleksnejše račune in natančne ročne opravke, praktično vse, kjer je potrebno naše trenutno opažanje povezati z našimi spomini in izkušnjami. Poleg omenjenih dveh pa v našem živčnem sistemu potekajo še številni biološki miselni procesi, ki nam omogočajo, da dihamo, ohranjamo ravnotežje, se koordinirano premikamo in podobno.

Znanje računanja (angleško »numeracy«), kot bi lahko rekli analogiji pismenosti, se začne razvijati že pri majhnih otrocih in se najbolj razvija do 7. leta starosti. Otroci se najprej naučijo šteti in šele nato prepoznajo, kaj je več in manj. To dojemanje števil je način abstraktnega razmišljanja, ki ga opravljamo tako s hitrim, kot s počasnim delom uma. Kot že rečeno, števila dojemamo na dva načina; zelo dobro prepoznamo točno število manjših količin in red velikosti velikih količin. Velike količine pa si lahko dobro predstavljamo le, če jih lahko primerjamo med seboj.

Naši možgani včasih uspejo pretentati tudi sami sebe. Na naše razmišljanje vplivajo miselne napake ali kognitivne pristranskosti (ang. cognitive bias). Kognitivna pristranskost je subjektivna slika oziroma percepcija sveta, ki si jo ustvarijo možgani, nato pa vse dobljene podatke interpretirajo tako, da podpirajo to predstavbo. Pri odločanju se ljudje ne opiramo na dobljene podatke, ampak na predstavbo, ki nam jo ti podatki ustvarijo.

Najpogostejše se za primer kognitivne pristranskosti navaja Lindin problem. Psiholog ljudem pove, da je Linda stara 28 let, da je študirala politologijo in se veliko ukvarjala z družbeno pravičnostjo. Potem pa so morajo ljudje v

raziskavi odgovoriti ali je bolj verjetno, da je Linda a) bančna uslužbenka ali b) bančna uslužbenka in feministka. Večina ljudi je izbrala odgovor b), da je Linda hkrati bančna uslužbenka in še feministka, čeprav je to napačen odgovor. O Lindi namreč vemo tako malo, da moramo privzeti, da sta oba dogodka med seboj nepovezana, verjetnost, da se zgodi hkrati, pa je manjša, kot verjetnost za vsak dogodek posebej.

Otroci se najprej naučijo šteti in šele nato prepoznajo, kaj je več in manj. To dojemanje števil je način abstraktnega razmišljanja, ki ga opravljamo tako s hitrim, kot s počasnim delom uma.

Pri tem vprašanju že v uvodu v možganih ustvarimo sliko o Lindi, nato pa odgovor damo na podlagi naše slike v glavi, ne pa na podlagi razmisleka. To pa ni edina napaka našega uma. V kontekstu števil se pojavi tudi pojav imenovan »zasidranje«. V kolikor se soočimo z zelo veliko ali majhno številko, bomo tudi naslednjo številko razumeli kot veliko ali majhno, ali pa raje izbiramo velike oziroma majhne številke.

Vse te »napake« našega uma so bližnjice, ki nam omogočajo hitro razmišljanje, čeprav je rezultat včasih napačen. V evoluciji je bilo očitno bolj pomembno razmišljati zelo hitro, kot pa vedno priti do pravilnega rezultata. V kolikor bi razmišljali počasi, bi nas potencialna nesreča lahko doletela, tudi če bi našli pravi način, da se ji izognemo, saj se rešitve ne bi spomnili dovolj hitro.

Prav zato je naš občutek za strah nekoliko nenavaden. Pogosto se bojimo statistično manj verjetnih stvari, medtem ko se bolj verjetnih ne. Ena izmed takih bližnjic v našem razmišljanju je: »Če se na to spomniš, je pomembno«. To direktno pomeni, da se bojimo le tistih stvari, na katere se v dani situaciji pomislimo, čeprav so zelo malo verjetne. To je precej logično, saj se z nevarnostmi, za katere ne vemo, ne moremo ukvarjati.

Prav tako se je izkazalo, da nas je bolj strah enkratnih dogodkov s hudimi posledicami, kot relativno pogostih z manjšimi. Govorim na primer o strahu pred letenjem. Praktično nihče od nas se ne boji vožnje z avtom, čeprav je statistično bolj verjetno, da bomo umrli v prometni, kot v letalski nesreči. Letalske nesreče se nam namreč bolj vtisnejo v spomin in se jih zato predvsem zaradi velikega števila žrtev bolj bojimo.

Prav tako pa lažje živimo z nevarnostjo, ki si jo ustvarimo sami. Zato se na primer brez strahu ukvarjamo z adrenalinskimi športi, bojimo pa se na primer jedrske elektrarne ali kemičnega obrata v bližini, ali pa na primer pijanih voznikov. To so namreč nevarnosti, na katere nimamo vpliva in jih čutimo kot napad na našo varnost.

Prav tako na vzroke za in proti pri svojih odločitvah ne gledamo matematično. V statistiki se danes uporablja veliko število različnih izračunov in parametrov, ki jih lahko izračunamo, vendar naši možgani delujejo povsem drugače. Naši možgani o vsaki stvari ugotovijo, ali so jo že srečali ali ne. Naša percepcija strahu pa v glavnem temelji na tem, ali poznamo koga, ki se mu je določena stvar zgodila ali ne.

Naši miselni procesi so tako najbrž največji prevaranti v našem življenju. Kljub temu pa nas večinoma po napačni poti pripeljejo do pravega cilja, saj nas rešuje naše ogromno število izkušenj, ki se nam vtisnejo v spomin. Vsaka naslednja predstava v naših možganih je zato bližje realnosti. Kljub temu pa nam ne omogoča, da bi znali zgolj s svojim instinktom interpretirati suhoparne številčne podatke, na primer rezultate ankete. Take številke so za nas preveč abstraktne. Edini način za pravilno interpretacijo je izključitev intuicije in kritičen razmislek. To pa zahteva veliko vaje. Prav zato je žalostno, da nas na vsakem koraku učijo, kako izvesti različne račune, skoraj nikjer pa, kako jih interpretirati.

Naj za zaključek navedem še to, da v kolikor 2 milijona Slovencev postavimo tako tesno skupaj, kot stojimo v dvigalu, zanje potrebujemo površino enako približno 45 nogometnim igriščem.

Brez plana iz Irana

Najslabši nakup v letu 2020 je bil verjetno planer. Korona je stvari zasukala po svoje, prav tako najino sedemmesečno potovanje, ki je v koledarčku še vedno napisano. Sedaj bi morala biti nekje v Turčiji, pomislim, medtem ko doma sedim za računalnikom. Edina stvar, ki spominja na to deželo, je ostanek prve jutranje kave.

S punco sva dolgo načrtovala potovanje iz Irana po kopnem proti Sloveniji. Zanj sva se pripravljala, »šparala«, nakupila opremo in si vzela prosto leto. Na koncu sva doživela le nekaj dni Dubaja in dva tedna Irana. Ni bogve kaj, ampak vzamem. Iran je namreč država, ki ti že po enem dnevu da dovolj teme za pisanje. Dežela neverjetnih lepot, delovnih ljudi, diktature, bogate zgodovine in predvsem gostoljubja. Dežela, kjer je tujec bog, bog pa diktator. Dežela, ki je izredno bogata, ljudje pa komaj preživijo. Dežela, ki bi bila lahko v ponos temu delu sveta in je cvet bližnjevzhodne kulture. Cvet, ki ga že dobrih 40 let teptajo oblasti. Intelekt zapirajo v temnice, žensko lepoto pa v črno tkanino.

Priznam, tega uvoda sem se lotil precej zahodnokulturno nastrojeno, morda celo rahlo zagrenjeno. Ne razumite me narobe, izkušnja Irana je bila ena najboljših v mojem življenju in prepričan sem, da se vrnem tja takoj, ko bo mogoče. Irancev ne moreš ne imeti rad, no razen takrat, ko te že dvajseti človek ustavi in vpraša, če ti lahko kako pomaga, ti se pa želiš samo sprehoditi skozi mesto.

Pot sva začela v državi, kjer znajo angleško približno tako dobro kot v Iranu. Na Madžarskem. Iz Budimpešte sva letela v Dubaj in tam preživela nekaj dni čakajoča na trajekt, ki bi naju odpeljal na južno obalo Irana. Sam sem nekaj malega že prepotoval, ampak moram reči, da se znajdem bolje v pusti stepi kot pa v milijonskem mestu. Tudi Eva, moje dekle, se s svojo besniško dušo v Dubaju ni počutila prav domače. Toda vseeno lahko tam vidiš, kako funkcionira globalno mesto, kako se denar pretaka v potokih in kako kapitalizem igra svojo čudno igro, v kateri se redko najde

prostor za »ferplej«. Mesto raste iz dneva v dan, črno zlato pa s pomočjo indijskih in bangladeških žuljev ustvarja podobo modernosti. Prvi dve noči sva preživela v poceni hostlu, tretjo in četrto pa pri ukrajinskih couchsurferjih. Trajekt, ki vozi iz Dubaja v Iran namreč nima nikakršnega urnika, vsaki o odhodih govori drugače, nihče pa niti ne ve, kje je del pristanišča, iz katerega ladja sploh odpluje. Tretji dan sva končno dobila karte in se odpravila na severni del mesta, saj sva se tam dogovorila za couchsurfing prenočišče pri Vadimu in njegovi ženi Inni. Verjetno poznate platformo, s katero lahko nudiš ali vzameš brezplačno prenočišče pri gostoljubnih ljudeh s celega sveta. Pričakovala sva, da bova spala na tleh v nekem odmaknjenem stanovanju, prišla pa sva v luksuzen hotel s štirimi zvezdicami, kjer je ukrajinski par živel tiste dni. Po štirih dneh mesta sva se navsezgodaj odpravila proti pristanišču, kjer pa naju je že takoj pričakal kulturni šok.

Ko sva opravila pregled prtljage sva se usedla na avtobus, ki nas je iz terminala odpeljal proti ladji. Iz dokaj svobodomiselnega in odprtega Dubaja sva v nekaj minutah začutila iransko gostoljubje in represijo obenem. Na avtobusu smo moški sedeli zadaj, ženske pa spredaj. Z Evo sva se tako ločila in v njenih očeh sem opazil šok, morda celo kanček strahu, ko se je usedla zraven starejše ženičke, ki je imela glavo povito z ruto, čez oči pa je nosila masko, ki dajejo ženskam videz nekakšnega orlovskega kljuna in jim pokrivajo obrvi. Čeprav sva prebrala nekaj stvari o Iranu, takšne, rahlo strašljive, podobe nisva pričakovala. Jaz pa sem že isti trenutek spoznal gostoljubje Irana, ko sem se spoprijateljil s Husseinom, fantom mojih let, ki je tako kot jaz igral kitaro in imel približno takšno »frčkavo« frizuro, kot jo imam sam. Na to temo sva se takoj pošalila in že v nekajminutni vožnji do terminala sem videl, da je dober človek. Ko sva stopila na krov ladje pa novo presenečenje. Ko je kapitan videl, da ima na palubi turista, belca, je zažarel od ponosa in naju takoj želel odpeljati v ladijske VIP prostore v zgornje nadstropje. Rekel sem, da čakava še prijatelja, in ko je videl, da je moj prijatelj »le« Iranec, je dejal, da je zanj vstop v zgornje nadstropje prepovedan. Iz polaskanosti so občutki hitro prešli v groženost in vstop v zgornje nadstropje sva zavrnila. Po nekaj pregovarjanja je kapitan rekel, naj le greva, Hussein pa pride tja takoj, ko izplujemo. Prvič sem videl rasizem, ki je deloval v nasprotno smer. Da povzdiguješ tujo raso nad svojo. Med štiriurno vožnjo preko Perzijskega zaliva sva dobila kakšnih 15 ponudb za

prenočišče in nešteto selfiejev. No, predvsem jaz, do Eve so pristopali z večjo mero previdnosti. Odločila sva se, da skupaj s Husseinom prespiva pri njegovem stricu, ki nama je ponudil prenočišče. Popoldne smo šli z njegovo družino po mestu Bandar Lengeh, kjer nama je najprej priskrbel sim kartico, ki sva jo kupila za en evro (dobesedno en evro, vzeli so evrski kovanec), nato pa sva pri prodajalcu zelenjave 100 evrov zamenjala za dva debela šopa njihovih bankovcev. V istem popoldnevu sva nato izkusila lokalne specialitete in izvedela marsikaj o njihovi zgodovini, kulturi in politiki. Obiskali smo tudi enega izmed njihovih muzejev. Če Eva pri zgodovini in politiki ni prišla preveč na svoj račun, pa ji je toliko bolj prijalo, ko sva se oblekla v njihove poročne obleke, njo pa je lokalna umetnica porisala s kano. Vse so seveda plačali gostitelji. Bog ne daj, da bi gost zraven primaknil kakšen rial. Na ulici je do naju prišla skupina mladih deklet in nama ponudila jabolko. Kar tako, iz ničesar. Že po prvem dnevu Irana sem dejal, da tudi, če sva prišla samo za to, se je izplačalo.

Na ulici je do naju prišla skupina mladih deklet in nama ponudila jabolko. Kar tako, iz ničesar. Že po prvem dnevu Irana sem dejal, da tudi, če sva prišla samo za to, se je izplačalo.

Tudi naslednji dan sva preživela v tem mestu, nato pa sva se odpravila proti vzhodu na otok Queshm. Tam sva prehodila nekaj puščavskih kilometrov, nato pa preizkusila nov šotor. Saj so nama tudi tisti dan ponujali prenočišče, vendar nama je že po dveh nočeh Irana prijalo nekaj malega zasebnosti. Naslednje jutro sva nekaj ur hodila po dolgi in pusti asfaltni cesti, ko sva končno prišla do narodnega parka. Tam sva šla s čolnom med mangrove. Če sva že tu, se pa dajva še malo »špilat turista«. Bolj kot same mangrove, je bil zanimiv tip, ki naju je rahlo zadet, ampak z največjo lahkoto, vozil med njimi. Po dveh dneh Queshma, sva sklenila, da se vrneva na

celinski Iran in pristopala v Bandar Abbas, največje mesto na jugu Irana.

Tam sva najprej pojedla konkretno kosilo. Nad iranskimi cenami se še gorenjski študent ne more kaj dosti pritoževati. V moderni restavraciji se lahko naješ in napiješ za dobrih 300 000 rialov, kar je približno dva evra. Svoje nahrbtnike sva odnesla v hotel in se sprehodila po mestu. Spet sva se takoj zapletla v pogovor s številnimi Iranci. Kmalu srečava Sharuza, profesorja geologije na tamkajšnji univerzi. Ker se mu je mudilo na sestanek, naju tja povabi zraven in nama ponudi čaj. Kar naenkrat sva bila sredi sestanka z mestnimi nepremičninskimi agenti in županom mesta. Sharuz naju nato povabi domov na večerjo in pelje domov. Dogovorimo se, da gremo naslednji dan na otok Hormoz. In res nama jutraj najprej plača šoferja, da naju vozi po mestu, medtem ko on sestankuje, nato pa se odpravimo proti majhnemu otoku, južno od mesta. Gremo na trajekt in kmalu prispemo tja. Sharuz je bil tam že dogovorjen z enim izmed motoristov, da nas je zapeljal po otoku in nam priskrbel prepovedano robo – liter neke japonske močne robe. Tako smo sedeli na prikolici motorja, in občudovali neverjetno rdečo pokrajino, ki je bila bolj podobna Marsu, kot kateremukoli delu Zemlje, ki sem ga do takrat videl. Hormoz je znan tudi po eni največjih solnih jam, celotni otok pa je pravzaprav solna kupola. Dobila sva tudi učno uro geologije, vse dokler ni tisti japonski hudič začel prijemati. Potem so iz obeh strani prihajale bolj enostavne povedi. S Sharuzom sva šla še v hladno morje, večer pa smo zaključili s poslušanjem didžeriduja na plaži. S seboj ga je prinesel in spretno igral eden izmed mimoidočih popotnikov. Pozno smo se vrnili domov, tisti večer sva prespala pri Sharuzu. Najin plan je bil, da se počasi odpraviva proti Shirazu, ki velja za enega izmed najlepših iranskih mest. Profesor nama je predlagal, da naju lahko zapelje delček poti, saj ima v vasi ob poti očeta, ki bi ga rad obiskal, hkrati pa nama je olajšal del poti. Po kakšnih treh urah vožnje po cesti, ki velja za glavno žilo opijske poti, ki poteka iz Afganistana proti severu perzijskega polotoka, se pripeljemo pod zagroške gore. Tja prideta dva fanta kakšnih tridesetih let, ki nam prineseta kosilo, potem pa se skupaj odpravimo na pobočje bližnje gore, kjer skupaj raziskujemo kamenje in solne stene. Iran je geološko izredno bogat in še

naju, popolna laika, je lepota barv kamenja in fosilov izredno prevzela. Po obisku gora smo se oglasili pri njegovemu očetju. Ugotovila sva, da tudi on s pridom izkorišča bližino opijske poti in si tako na stara leta lajša bolečine. Prišli smo ob pravem trenutku in tudi z Evo sva z dimom ali dvema sprejela očetovo gostoljubnost. Nato smo se odpravili v vaško kopališče. Seveda sva se z Evo ločila, ona je šla z vaško ženico v zaprto žensko kopališče, jaz pa s Sharuzom v moško v centru vasi. Termalna voda obdana z jamami je bila pravi raj na zemlji in z vaškimi otroki smo se v njej igrali in komunicirali s pantomimo. Vsem je bilo izredno zanimivo. Tudi Eva je dejala, da večinoma sramežljive ženičke, ko se odmaknejo od moških, postanejo prav živahno klepetave.

Naslednji dan smo šli na ogled ruševin srednjeveškega gradu, nato pa sva se odpravila proti Shirazu. Že na avtobusu tja pa sva prvič opazila resnejšo paniko zaradi virusa. Večina ljudi je bila na avtobusih že v maskah. Ko pa sva prispela v iransko prestolnico kulture, kot Shiraz imenujejo Iranci, sva videla, da se stanje izredno hitro slabša. Ulice so bile že precej prazne, tisti ljudje, ki pa so hodili po najnujnejših opravkih, so nosili rokavice in maske. Nama se je takrat še vse zdelo rahlo smešno. »Glej jih, kako jih je strah!« Nikoli si nisem mislil, da bomo mesec kasneje tudi mi tam. Ogledala sva si prečudovite znamenitosti Shiraza in se odpravila na severovzhod proti Persepolisu, starodavnemu perzijskemu ceremonialnemu mestu, katerega začetki segajo v 6. stoletje pred Kristusom. Ko sem si ob ruševinah in grobnicah ogromnega mesta napasel oči, sva se preš odpravila kakšen kilometer stran proti še eni grobnici perzijskih kraljev, tam

pa štopala do bližnje vasi. Voznik nama je tudi ponudil prenočišče in zvečer smo skupaj plesali tradicionalne pleske. Seveda se v njihovih plesih moški nikoli ne dotakne ženske. S tem bi namreč prekršili pravilo prepovedanega dotika, saj se moški pred poroko, sploh ne sme dotakniti druge ženske. Od enega izmed sinov sva tudi slišala nesrečno ljubezensko zgodbo, saj oče njegovega dekleta ni dal blagoslova za poroko, češ da fantovi starši živijo na vasi, kar je nesprejemljivo. In brez očetovega »žegna« in podpisov na 37 (ja sedemtridesetih!) straneh, poroka pač ni izvedljiva.

Naslednji dan pa šok. V javnost je prišla novica, da je število žrtev čez noč naraslo iz 30 na 230 in videla sva frustracijo domačinov, ki so bili po iransko neizmerno gostoljubni, vendar so bili po drugi strani tudi na smrt prestrašeni. S cmokom v grlu so naju odslovili, sin pa naju je še peljal v trgovino. Odločila sva se, da postavi šotor v hribih in počakava, kako se zadeva odvije. Poklicala sva tudi na slovensko ambasado, kjer so zaskrbljeni dejali, naj se takoj vrneva domov. Poklical sem Sharuza, ki nama je našel najugodnejši let do Teherana, kjer sva tudi obiskala slovensko ambasado, da smo se dogovorili za najboljšo možnost. Vsako uro je nova država zaprla meje z Iranom in večino letov je bilo en za drugim odpovedanih. Vsi leti so bili za naslednja dva tedna že zasedeni. Zato sva se odločila, da greva na letališče in poskusiva dobiti »stand by« karte – to so karte, ki jih lahko dobiš, če kdo ne pride na svoj let. Na letališču sva srečala nekaj obupanih Evropejcev, ki so že več dni čakali na možnost odhoda. Sama sva na letališču prespala le eno noč, naslednji dan pa se nama je posrečilo dobiti let do Milana. Tako sva se prek takratnih dveh največjih izvenkitajskih žarišč vrnila domov. Občutki so bili mešani. Hkrati sva bila vesela, da nama je uspelo priti domov in žalostna, da sva sploh morala zapustiti Iran. Teden po najinem prehodu je vsa Evropa zaprla meje z Iranom. Življenje ima zate vedno svoje načrte, sam pa moraš dobljene možnosti izkoristiti karseda dobro. Z Evo že čakava, da se odprejo vsaj nekatere meje, da si vzameva nazaj vsaj kakšen mesec ali dva avanture.

Življenje v škotski karanteni

Karantena me je dočakala v prestolnici Škotske, Edinburgu, kjer sem študentka zadnjega letnika kognitivne znanosti. Marec se je začel normalno, predavanja so nam odpadla zaradi še enih stavk profesorjev, bili smo pod stresom zaradi približujočega se roka za oddajo diplomske naloge, žurali smo kot po navadi, in sodelovali v kampanji za študentske volitve. Potem se je vse zelo hitro spremenilo. V petek, 13. marca, nam je ravnatelj univerze sporočil, da bodo predavanja in vsi izpiti do konca šolskega leta izvedeni na daljavo, in da nam ni treba več ostati tukaj.

V Združenem Kraljestvu so bili z odzivom na situacijo precej počasni, tako da se karantena ni začela še kakšnih deset dni po naših odpovedanih predavanjih. A med študenti je že zavladovala panika, vsi so kupovali hrano in toaletni papir, a klubi in pubi so bili odprti še dolgo po tem, ko se v Sloveniji ni več smelo nikamor. Najprej nismo vedeli, kako se odzvati, potem pa se je vse več sošolcev in sostanovalec odločilo, da gredo domov, dokler je to še možno. Jaz sem se odločila, da v tej zmedni ni vredno potovati in ogrožati družine doma, pa še nisem hotela tako na hitro za vedno zapustiti Edinburga. Tukaj sem imela še veliko načrtov, ki so zdaj sicer večinoma odpovedani, a takrat si tega še nisem hotela priznati.

Vreme je bilo za Škotsko fenomenalno, mesto mirno in neonesnaženo, in med pisanjem zadnjih poročil in diplomske naloge nas niso motile preštevne študentske zabave.

Za študente zaključnih letnikov je najlepši čas pomlad po oddaji diplomske naloge, ko cvetijo japonske češnje in ko lahko končno svobodno uživaš lepoto tega starodavnega mesta. Zdaj pa so podelitev diplom, ples diplomantov, potovanje po Škotski z družino in prijatelji odpovedani do nadaljnjega. S prijatelji, s katerimi smo preživeli skupaj štiri leta, smo se morali čez noč posloviti. So iz celega sveta, tako da ne vemo kdaj (če) se bomo spet videli. Kljub precej drugačnem zaključku študija od pričakovanega, pa tudi ta ni bil slab. Vsi smo zdravi, in nekaterim srečnejšem so nam odpovedali izpite. Vreme je bilo za Škotsko fenomenalno, mesto mirno in neonesnaženo, in med pisanjem zadnjih poročil in diplomske naloge nas niso motile preštevne študentske zabave. Če sem iskrena, mi to, da ni bilo treba nikamor, in da so nam zaradi situacije podaljšali roke, precej ustrezalo. V stanovanju sva ostala samo dva od šestih, ki sva potem en mesec jedla hrano, ki so jo ostali kupili v paniki in potem pustili nama, ko so v tej isti paniki odšli.

Nikoli prej nisem tukaj imela na razpolago toliko zastoj in raznolike hrane. Naučila sem se veliko novih receptov, začela z učenjem madžarščine, se udeležila nekaj online predavanj iz fotografije in risanja. Konec aprila sem zaključila z vsemi študijskimi obveznostmi, in se izselila iz stanovanja ter poslala stvari nazaj domov v Slovenijo. Maja sem hotela leteti domov, ampak nisem uspela dobiti leta, tako da sem ostala na Škotskem še malo dlje. Tako sem imela čas uživati pomlad, narediti refleksijo in začeti misliti o načrtih za prihodnost.

Zadnja štiri leta so bila prepletena s konstantnim poslavljanjem in potovanjem iz enega doma v drugega. To mi je bilo vsakokrat težko. Naslednji teden upam, da zadnjič letim iz Edinburga domov, česar se veselim. Tokrat se ne veselim tega, da zapuščam Edinburg, ker mi je v zadnjem letu precej prirastel k srcu. Veselim se tega, da bom spet doma samo v eni državi, tudi če ne za vedno, a vsaj do nadaljnjega dokončno. Sita sem bila, da so me vsi spraševali, kdaj grem nazaj. Od zdaj bom lahko rekla, ne grem nazaj, zdaj sem tukaj. Potem pa novim dogodivščinam naproti.

Edinburg je bil moj dom tri leta. Imava veliko skupnih spominov in nikoli ne bom pozabila svojega časa tukaj. Spoznala sem ljudi iz celega sveta, ki so me naučili več kot faks sam. Delala sem v prodajalni šalov iz kašmirja, v univerzitetni knjižnici, kot študentska ambasadorica, kot pomočnica v katering, kot učiteljica harfe in kot predstavnica fakultete za socialna omrežja. Te službe so mi pomagale pokriti stroške in mi omogočile izmenjavo na Novi Zelandiji. Marsikaj sem se iz njih tudi naučila, in predvsem dobila delovne izkušnje na veliko področjih. Univerza sama mi je dela odlično popotnico za naprej, saj sodi med dvajset najboljših na svetu. To se vidi v odnosu profesorjev in ostalih zaposlenih, v priložnostih, ki smo jih imeli kot študenti, in priložnostih, ki jih imamo kot diplomanti. Ko sem začela študirati na Škotskem, sem mislila, da tukaj pa nikoli ne bom živel. Zdaj o tem nisem več tako prepričana. Ljudje so zelo prijazni, za moje področje je veliko več priložnosti, in vseč mi je njihov izobraževalni sistem. Seveda sem še vedno zelo ponosna Slovenka, in bi mi bilo najbolje na svetu, da bi lahko delala to, kar me zanima, doma. Upam, da mi to nekoč uspe, do takrat pa imam dovoljenje za delo ali študij v Veliki Britaniji tudi po Brexitu. Mogoče nekaj let še zdržim tole njihovo slabo hrano.

Med lockdownom smo lahko zapustili stanovanje samo enkrat na dan za rekreacijo. Nekaj fotografij, ki so nastale med to »rekreacijo« lahko vidite ob tem članku.

Ker naslednje leto (verjetno) ne bom več študentka, je tole moj zadnji članek. Če koga zanima kaj o študiju na Škotskem ali rabi pomoč pri kakšni odločitvi, vedno z veseljem delim svoje izkušnje. Lepo se imejte!

& Ajda Krišelj

Upravljanje s svojim časom

Nič bat, ne bom vam solila pameti z nasveti. No, mogoče bom za konec zapisala kakšno uporabno smernico kot ugotovitev, to je pa to, obljubim! Moj cilj s tem člankom je, da dojamem, zakaj se z upravljanjem časa sploh ukvarjamo, iz kje vse to izhaja in če obstaja zame še kakšno upanje. Sem namreč prvakinja zamujanja in kampanjskega dela s konstantnim občutkom, da je čas skregan z mano. Da sem vedno nekako zadaj, da lovim vse možne roke in deadline ... in verjamem, da nisem edina!

»Nimam časa«

A ni zanimivo, kolikokrat rečemo sami sebi ali pa komu drugemu, »da nimamo časa«? Svetovna bedarija. Pa še zelo slab izgovor za povrh.

»Nimam časa« pomeni, da to ni moja prioriteta. Vsaj ta trenutek ne. Zares dvomim, da je dandanes vzrok naše neefektivnosti pomanjkanje časa, ker roko na srce, imamo ga čez glavo dovolj. 168 ur v enem celem tednu, če sem natančna. Od tega spimo približno 56 ur, v službi, na faksu ali šoli pa smo cca 45 ur tedensko, torej ostane še okoli 67 ur! Generacije naših dedkov in pradedkov so tiste, ki niso imele časa. Prevažanje v sosednje mesto je vzelo kar nekaj ur, pranje oblek na roke je tudi terjalo svoj dragocen čas, vso hrano so si pridelali z lastnimi rokami »od vil do vilice«. Vse inovacije, ki so del našega življenja, so usmerjene k tem, da nam prikrajšajo čas. Avtomatizirane avtopralnice, predpripravljena hrana, dobre prometne povezave in hitra prevozna sredstva, multifunkcionalne mobilne naprave in seveda vsa ostala napredna elektronika, delajo namesto nas. Še nikoli v zgodovini nismo imeli na razpolago toliko pripomočkov, kot so razni sezname, TO DO listi, koledarji, aplikacije, pa še vedno pravimo, da »nimamo časa« za prijatelje ali nov hobi. Da nam nikoli zares ne uspe opraviti prav vseh obveznosti in posledično hitimo, opravljamo obveznosti takrat, ko so že zares nujne. Smo manj sfokusirani. Bolj napeti.

Našla sem stavek, da v teh časih organizacija časa ni samo logična, ampak predvsem čustvena. Zakaj? Ker si v praksi ne razporejamo svojega časa na podlagi zgoraj naštetih pripomočkov, ampak naš vsakdan dejansko diktirajo občutki, kot so zaskrbljenost, strah, tesnoba, krivda in razne frustracije. Mogoče sploh ni stvar v upravljanju s časom, ampak bolj v upravljanju s samim sabo in svojimi emocijami. Okej, ne bom zdaj spreminjala naslova, je pa kar nekaj resnice v tem!

Če se vrnem na naš izgovor, da »nimamo časa«, gre samo za to, da si te dotične aktivnosti zares ne želimo narediti. Če vem, da moram posesati hišo, bom najprej odlašala, potem pa se z muko lotila, ko bo stvar že urgentna. Problem je v tem, da mi stvar ni prioriteta, dokler ne postane urgentna (torej, ko se prah vidi že z letala). Če bi mi nekdo za to plačal 100.000 evrov bi to sesanje zelo hitro postalo moja prioriteta in kmalu bi bila naša hiša sterilno čista.

Čas je fleksibilen

Ur v dnevu pač ne moremo množiti (jih tudi ne potrebujemo, ker je časa čisto dovolj!) je pa dejstvo, da je čas izredno »elastičen«. Prilagaja se nam, glede na nujnost opravka. Če bi me nekdo vprašal, ali lahko v svojem že tako polnem tednu najdem nekaj dodatnih ur časa, bi rekla »Ne, ne bo šlo! Nimam časa!«. Če pa se mi zgodi nekaj urgentnega, npr: medtem ko so moji starši na morju, nam zalije klet in sama se moram takoj spoprijeti z reševanjem posledic kot so črpanje vode iz kleti, čiščenje, dogovor z delavci itd. bom z lahkoto našla teh nekaj ur. Verjetno bi mi v celem tednu to delo vzelo cca 7 ur, kot da bi se vsak dan odrekla cca 1 uri. V bistvu se čas prilagaja nam. Ne moremo ga imeti več, odvisev pa je predvsem od tega, kakšne prioritete si postavimo v svoj urnik. Če svoje prioritete smatramo kot to urgentno vodo ki

nam je zalila klet, rešimo stvar v zelo kratkem času.

Podobna zgodba je z učenjem, ko smo sposobni v 12 urah pred pomembnim izpitom sfokusirano predelati več snovi kot v dveh tednih skupaj. To učenje je za nas »urgentna voda« in pri tem nas nič ne zmoti (beri: kradljivci časa kot so socialna omrežja, telefon, računalnik, video igrice, TV).

Glavni elementi

Še malo teorije, uspešno upravljanje s časom (angl. time management) zajema teh 7 ključnih elementov:

- dobro časovno analizo in oceno (predvsem zavedanje preteklosti, sedanjosti in prihodnosti ter zavedanje časa)
- načrtovanje (npr. sezname stvari, ki jih moramo postoriti)
- postavljanje ciljev in prioritet,
- sestavljanje urnika,
- organiziranost,
- vzpostavitev novih in izboljšanih časovnih navad
- ter spremljanje (časa, dejavnosti ipd.).

Čas je denar in kaj na to poreče filozofija

Zamisel o učinkoviti izrabi časa izhaja že iz antične filozofije. Temelji na vprašanju: kako lahko uporabimo svoj čas na tem svetu, da bo naše življenje imelo smisel? Včasih se je vse vrtelo okrog filozofije, upravljanje časa, kot ga poznamo zdaj, pa je filozofsko prazno. Razni triki, nasveti in smernice kako biti bolj produktiven, izkoristiti svoj čas bolj učinkovito, imeti več ur v dnevu. Nekateri menijo, da se moramo vrniti

h koreninam tega fenomena ... torej, k zastavljanju vprašanj? Ker kaj pa je filozofija drugega, kot zastavljanje vprašanj? Začnemo lahko že s tem: zakaj sploh moramo upravljati s časom? Ker nam je čas tako dragocen? Ker je čas denar?

Strah nas je, da bi zapravljali svoj čas. Če smo, na primer, plačani X € na uro in če razmišljamo na način, da čas = denar, potem nam bo žal vsake minute, ki jo bomo »zapravili« s prijatelji, družino, zase, zgolj zato, ker takrat ne bomo delali. Ker bi v tej uri lahko pridobili tistih X €, pa jih nismo. Ali je denar res valuta za čas? Rimski filozof Seneka pravi, da če vrednotimo čas v denarju, ga ne cenimo dovolj, saj je vreden veliko več kot to. Tvoj šef te plačuje z denarjem, ti pa svojemu šefu plačuješ s svojim časom.

»Time is NOT money, when you're going to die.« Ljudje, ki svoj čas vrednotijo z denarjem, živijo, kot da ne bodo umrli.

Francoski filozof Sartre pravi, da se podzavestno želimo prepričati, da nismo svobodni in da življenje ni v naših rokah. Če si svoboden, imaš izbiro, kar pomeni, da moraš sprejeti odločitve in živeti s posledicami. Kar narediš s svojim časom, je na tebi, kar je lahko zastrašujoče. Kaj če se napačno odločimo? Časa imamo dovolj, vseeno pa ga nimamo pretek. Lahko naredimo z njim karkoli, ne pa vsega. Ampak dejstvo je, da so posledice tega, kako posameznik izkorišča čas, pomembne za celo družbo in njeno prihodnost. Tudi naše vsakodnevne odločitve imajo težo. Si se odločil, da ne boš šel volit? Boš delal prostovoljna dela med poletjem? Greš danes v hribe?

Planiranje svojega dneva

Ogromno raziskav pravi, da ljudje premalo počnemo stvari, ki nam veliko pomenijo. Le okoli 28% svojega časa porabimo za opravljanje dejavnosti najvišjih prioritet, kar je 2,5 uri dnevno. Zakaj? Zaradi majhnih nepričakovanih obveznosti, ki pridejo v naš »dan« in ne morejo počakati. Ker nanje nismo računali se vsi ostali plani zamaknejo ali celo podrejo. V službi so to na primer klici, emaili, administracija, prošnje in zahteve nadrejenih, tako imenovane: urgentne obveznosti. Najmanj smo produktivni, ko se ujamo v cikel urgentnih opravkov, ki se jih želimo čimprej rešiti.

DO lista, v delu dneva, ko je čim manj motečih dejavnikov. Nekateri pravijo, da je učinkovito, če si rezerviramo nekaj časa v dnevu za »sestane s samim sabo«. Če te takrat kdo ali nekaj zmoti, lahko mirno rečeš »sori, ne morem, sem lih na sestanku«.

Po tem, ko so te prioritete aktivnosti na našem urniku, lahko dodamo še ostale. Ena od prednosti TO DO listov je to, da na koncu dneva lahko odključaš opravljene aktivnosti (ja velja tudi, če si neseš smeti ali pa se stuširal, štejejo tudi majhne zmage!).

- Urgency: How **SOON** does it matter?
- Importance: How **MUCH** does it matter?
- Significance: How **LONG** does it matter?

Slika 1: Pri razvrščanju prioriteten obveznosti se vprašajmo ta 3 vprašanja.

Priporočljivo je tudi, da na podoben način planiramo svoj teden, kar mnogi naredijo že v petek popoldne. Za lažjo organizacijo lahko narediš 3 kategorije: kariera, odnosi in jaz. V vsaki od njih naj bosta vsaj dve aktivnosti ali več in verjetno je prva vedno polna, ostali dve pa večinoma samevata.

No, mogoče pa sem vseeno našla recept za množenje ur: You multiply your time, by giving yourself the emotional permission to spend time on things TODAY that would give you more time TOMORROW.

Če sem se že lotila pisanja tega članka in čeprav nisem želela, da se razvije v dajanju nasvetov, sem jih vseeno zbrala nekaj smernic #zaštudente:

- 1) Osredotoči se na samo ENO stvar naenkrat.
- 2) Zastavi si majhne cilje.
- 3) Uči se iz napak in slabih odločitev.
- 4) Nikoli ne žrtvuj svojega spanca.
- 5) Pomembnost in nujnost aktivnosti sta dve zelo različni stvari – delaj za sebe pomembne stvari (meditiraj, telovadi, nitkaj zobe, skuhaj si uravnotežen obrok ... na začetku dneva) in naj postanejo tvoja navada.

Če nam je všeč ali ne, čas je v naših rokah in vedno imamo izbiro: ali bomo našli izgovor ali pa bomo nekaj žrtvovali. Le eno od teh ti prinese smisel v naša življenja.

»We don't build the lives we want by saving time ... we build the lives we want, and then time saves itself«.

Dvojezični otroci

Dandanes sta (najmanj) dvojezični dve tretjini ljudi na svetu. Razlogov za učenje tujih jezikov je veliko, od boljše zaposljivosti do lažjih potovanj. Obstajajo pa tudi ljudje, ki dva ali več jezikov govorijo od malih nog. Razlogi za tako dvojezičnost so med drugim, da starša govorita različna jezika, ali pa na primer, da doma govorijo drug jezik, kot v šoli, kar je pogosto posledica migracij. Otroci, ki dva jezika govorijo od rojstva ali prvih nekaj let življenja, se razlikujejo od ljudi, ki so se drugega jezika naučili kasneje. So materni govorci dveh (ali več) jezikov, kar pomeni drugačno obvladovanje jezika, to je razvidno tudi iz drugačne razporeditve jezikovnega centra v možganih.

Ločimo med simultano dvojezičnostjo (učenje dveh jezikov naenkrat od rojstva), in zaporedno dvojezičnostjo (drug jezik se nauči v otroštvu). Zaporedna dvojezičnost je lahko zgodnja (če si izpostavljen drugemu jeziku med 0 do 4 let starosti) ali pozna (4 do 10 let). Otroška dvojezičnost je vredna preučevanja, saj je o njej veliko napačnih predstav med starši in učitelji, in nesigurnosti med otroki. Raziskave so pokazale veliko pozitivnih učinkov učenja dveh jezikov v otroštvu.

Raziskave so pokazale veliko pozitivnih učinkov učenja dveh jezikov v otroštvu.

Pogosta zmotna staršev je, da za otroka ni dobro, da se naenkrat uči več jezikov. Bojijo se, da bi jih to zmedlo, in da bi slabše obvladali vsakega od jezikov, kot isto stari enojezični otroci. Včasih se zdi, da je to res, saj dvojezični otroci na začetku velikokrat mešajo jezika med sabo, ko se na primer ne spomnijo kakšne besede. Res je, da imajo dvojezični otroci po navadi manjše besedišče v vsakem od jezikov, v primerjavi z isto starimi enojezičnimi otroki. Jezikoslovci so tudi pokazali, da se dvojezični otroci počasneje učijo slovničnih pravil. Napaka, ki jo pri interpretaciji teh ugotovitev delamo, je, da na dvojezične otroke gledamo kot na vsoto dveh enojezičnih otrok. Dvojezičnost je bolj komplicirana zadeva, in je povsem svoj kognitivni pojav. Za učenje besed je odgovoren tudi razvoj drugih miselnih funkcij, kot na primer spomin. Zato so dvojezični otroci na začetku na videz malo počasnejši v vsakem od jezikov, a v obeh jezikih skupaj običajno poznajo isto število ali več besed kot enojezični otroci.

Otroška dvojezičnost vpliva tudi na ne-jezikovne kognitivne sposobnosti. Kovacs (2009) je primerjala razvoj teorije misli

med madžarsko-romunskimi dvojezičnimi otroci in romunskimi enojezičnimi otroci. Teorija misli (angleško theory of mind) je sposobnost zavedanja se dejstva, da imajo drugi ljudje različne misli, prepričanja in znanja od tebe. Običajno se razvije pri otrocih starih okoli štiri leta. Kovacs je odkrila, da dvojezični otroci teorijo misli razvijejo prej kot enojezični otroci. Možen razlog za to je, da so dvojezični otroci prej postavljeni v okolje, ki od njih zahteva, da razumejo, kaj drugi ljudje mislijo. Na primer, ko nagovorijo nekoga v jeziku, ki ga ta ne razume, in morajo uporabiti drug jezik. Možne posledice te ugotovitve so, da se dvojezični otroci kognitivno prej razvijejo.

Še ena pozitivna posledica redne uporabe dveh jezikov v vsakodnevnem življenju je poznejši pojav demence. Študije so pokazale, da dvojezičnost pripomore v »kognitivno rezervo«, ki na stara leta upočasni degeneracijo možganskih celic, in s tem izgubo spomina tudi do pet let. Pomembno je, da oba jezika uporabljamo približno enako, oziroma vsaj vsak teden. Hitro povedat babicam!

Če ste ali boste kdaj v dvomih ali svoje otroke naučiti svojega in partnerjevega maternega jezika, pa mogoče še jezika države, v kateri živite, kar pogumno. Na začetku se bo mogoče zdelo, da se otrok jezikovno malo počasneje razvija, ampak bo hitro ujel in prehitel svoje enojezične vrstnike. In le pomislite kakšne prednosti bo imel večjezični otrok kasneje v življenju. Lažja zaposlitev, več možnosti za branje knjig v originalnem jeziku, več filmov brez podnapisov, lažje navezovanje stikov z ljudmi po svetu, udobnejša potovanja in še in še. Za večino odraslih se je precej težko naučiti novega jezika, in če se ga naučimo po dvanajstem letu starosti, ga nikoli ne bomo obvladali kot materni govorci.

Ajda Krišelj
Freepik

Razglabljanje popoldanskega vrtičkarja

Slovenci smo narod nedeljskih pohodnikov in popoldanskih vrtičkarjev. Čeprav nisem uspela izbrskati uporabnih statističnih podatkov o slovenskih vrtovih in njihovih lastnikih si upam trditi, da večina prebivalcev naše prelepe zelene dežele goji vsaj paradižnik na balkonu ali peteršilj na okenski polici.

Dandanašnji se veliko govori o samooskrbi in samozadostnosti. Na družabnih omrežjih krožijo fotografije ponosnih lastnikov obilnih vrtov, ne manjka tudi nasvetov za pravilno pripravo in vzdrževanje gredic in njiv. Pa je samooskrba, v najbolj osnovnem pomenu besede, za navadnega »popoldanskega« vrtičkarja pravzaprav sploh mogoča?

Za začetek se vrnimo par desetletij nazaj, v čas naših starih staršev. Predvsem tisti, ki so živeli na vasi, so povečini vzdrževali vsaj manjši vrt, po možnosti tudi par kokoši, pa kakšno kozo ali celo kravo. Vrt jim je pomenil vir zdrave sveže zelenjave (in sadja), ki je niso mogli kupiti v supermarketih. Če pomislimo, da še pred manj kot 100 leti niso poznali hladilnikov in zamrzovalnih skrinj, pa tudi tovarnjakov, ki bi prevažali zelenjavo in sadje iz sosednjih dežel, ne, potem nam je kaj kmalu lahko jasno, kako pomemben je bil nekoč vrt. Stari starši nam zato še znajo povedati, kako je vrtnarjenje potekalo včasih, in da to ni bilo vedno opravilo za sprostitev in oddih, saj je bila lahko od letine krompirja odvisna usoda celotne družine. Zato smo lahko hvaležni, da večini danes vrt ne predstavlja še dodatne obveze, ampak prostor in opravilo za kvalitetno preživljanje prostega časa.

Če se vrnem k vprašanju o samooskrbnosti povprečnega vrtičkarja, je popolnoma jasno, da ta zaradi pomanjkanja prostora in časa, včasih pa tudi denarja, ni mogoča, oziroma se kot taka niti ne splača. Četudi imamo več 100 m² obdelanih površin, doma ne moremo pridelati dovolj visoko-kalorične hrane, ki bi zadostovala našim potrebam po raznovrstnem jedilniku. Vendar pa nas to vsekakor ne sme odvrti od tega, da bi po svojih zmognostih poskušali vzgajati par glav solate, kakšen paradižnik in korenje na leto. Prednosti lastne pridelave hrane je seveda ogromno – od tega, da preživljamo čas na prostem, smo v stiku z naravo in opazujemo kako diha in se razvija, do zavedanja, koliko dela je vložnega v pridelovanje hrane in kako domača solata tekne bolj kot tista iz Hoferja. Četudi se ne bomo posluževali 100% ekološkega načina vrtnarjenja, bo zelenjava iz domačega vrta gotovo manj predelana in obdelana od tiste s trgovine. Če ne drugega, pa bomo vsaj vedeli na kakšen način je bila vzgojena in jo bomo zato kasneje bolj skrbno očistili.

Prehranjevanje s 100% ekološko hrano je v današnjem svetu pravzaprav luksuz, ki si ga lahko privoščijo le malo ljudi. Povsem logično je, da je zaradi časa in dela vložnega v tak način pridelave hrane posledično ta 2 do 5-krat dražja od hrane iz supermarketov. Prav tako lahko na eko tržnicah kupimo le sezonske pridelke, kar seveda zmanjša raznolikost

našega jedilnika, predvsem v zimskem času. Zato je lasten vrt pravzaprav lahko dobra alternativa, ali pa vsaj dodana vrednost našim prehranjevalnim navadam, pa četudi imamo samo par sadik paradižnika na balkonu in lonec peteršilja na okenski polici.

Za konec naj poudarim še, da se na napakah učimo, in da nam nove izkušnje, ki jih pridobivamo z vzgajanjem rastlin, lahko pridejo prav tudi na splošno v življenju. Naučijo nas potrpežljivosti in nas ohranjajo v stiku s prvinsko naravo. In četudi boste v prvem poskusu pridelali le eno korenje, pol paradižnika in eno glavo solate, si s tem lahko pripravite izvrsten obrok, ki bo gotovo nekaj posebnega. Sicer pa se spomnite stare ljudske modrosti: »Neumen kmet ima debel krompir.«

Ajda Krč
Pexels

Lenartova Nutellina torta

Mamljiva Lenartova Nutellina torta, ki bo zagotovo prevzela prav vsakega čokoholika! Z dodatkom sadja pa v to čokoladno norijo dodamo še kapljico svežine in sočnosti.

No, nisem ravno »cukerpekarca«, a si na Instagramu redno shranjujem fotke sladici, ki si jih želim pripraviti. Ker pa mi po navadi zmanjka časa za vse recepte, se vsaj za rojstne dneve svojih najbližjih potrudim in si vzamem čas, da jim spečem torto. Ker se je bližal očetov rojstni dan in je večji ljubitelj čokoladnih (predvsem Nutelle!) kot sadnih tort, sem se odločila, da mu pripravim in ga presenetim z Lenartovo Nutellino torto. Moja prva »tipična« torta z več plastmi biskvita. Do sedaj sem torte pekla po principu (ki se meni zdi, da drži) »bolj enostavna, boljša je«, kar pomeni, da sem namesto biskvita za podlago uporabila piškote in ji dodala več plasti kreme. Dela imaš za 10 minut, jo še za pol ure postaviš v hladilnik in že jo lahko postrežeš gostom. A ker mi je tokrat, kljub njegovi lenobi in zasedenosti s planiranjem letošnjega festivala, na pomoč priskočil Lenart, sem se odločila, da nama zadam malce težjo nalogo.

SESTAVINE ZA ČOKOLADNI BISKVIT:

- 6 jajc
- 250g moka
- 50g kakava v prahu
- 260g sladkorja
- 1 pecilni prašek
- 1 dcl vode
- 1 dcl olja

Za navlažitve biskvita potrebujemo:

- 2–3 dcl mleka
- 2 žlici Nutelle

Postopek priprave biskvita

Najprej jajca skupaj s sladkorjem stepamo približno 10–15 minut na najvišji hitrosti, saj je zelo pomembno, da dobimo zmes, ki je svetlejša in svilnata, prav tako pa se mora povečati njen volumen. Nato dodamo še olje in vodo ter ponovno mešamo. Moko presejemo in jo skupaj s pecilnim praškom in kakavom počasi dodajamo zmesi jajc in sladkorja. Mešamo, vse dokler ne dobimo enotne zmesi. Maso vlijemo v pekač, da pa se izognemo incidentu in se nam biskvit ne prime na pekač, je pomembno, da njegovo dno prej obložimo s peki papirjem, izrezanim v obliki kroga.

Biskvit pečemo na 180 °C približno 45 minut. Da preverimo, če je biskvit pečen, vzamemo palčko ali zobotrebec in ga zapichimo vanj. Če na palčki ni vidnih ostankov testa, je testo dovolj pečeno in ga lahko vzamemo iz pečice. Počakamo, da se biskvit ohladi, vmes pa si pripravimo Nutellino kremo.

Najprej mascarpone zmešamo z Nutello, da dobimo enotno zmes. Nato počasi in nežno primešamo še stepeno sladko smetano. Sedaj pa sledi, vsaj zame, najtežji del – sestavljanje torte! Pa začnimo. Najprej **ohlajen** biskvit dvakrat prerežemo, da dobimo tri enakomerne dele. V primeru, da se nam biskvit na vrhu dvigne, kot se je zgodilo meni, ga primerno obrežemo in oblikujemo.

SESTAVINE ZA NUTELLINO KREMO:

- 400 g mascarpone sira
- 250 g stepene sladke smetane
- 5 zvrhanih žlic Nutelle

Če želiš torti dodati še malo svežine in sočnosti, lahko dodaš še:

- 3–4 banane
- 250 g jagod

**količina sestavin je primerna za pekač v velikosti 24 cm*

Verjamem, da se sedaj sprašuješ, kako biskvit najlažje prerezati, da dobiš tri enakomerne in lepe plasti. Najboljši trik, ki ga lahko preizkusiš, je z uporabo dolgega noža, s katerim prerežeš v napol zamrznjen biskvit, ki se tudi manj drobi. Obstajajo sicer različni pripomočki, ki jih lahko kupiš v slaščičarskih trgovinah (posebne žagice v stojalu, obroč za torto za rezanje na plasti) in če pečete pogosto, se naložba obrestuje, jaz pa se le redko spravim delat torto in zato žal teh pripomočkov nimam in se moram znajti drugače. Najprej moramo določiti, koliko plasti bi radi narezali, in

tolikokrat je potrebno zarezati biskvit naokrog, dokler ne pridemo na začetek, nato zarezemo z nožem proti sredini, dokler ne gre plast narazen. Daljši kot je nož, lažje gre.

Zaradi končne teže torte je lažje, če jo sestavimo kar na podlagi za serviranje, ki jo obdamo s tortnim obročem. Najprej na dno položimo prvo plast biskvita in jo navlažimo s toplim mlekom, v katerem raztopimo dve žlici Nutelle. Nato biskvit prelijemo z malo manj kot polovico kreme, in če želimo, nanjo položimo koščke banane. Nato enak postopek ponovimo še z naslednjo plastjo biskvita in kreme. Zgornji biskvit pa samo navlažimo, in vse skupaj čez noč postavimo v hladilnik, da se sestavine in okusi med seboj dobro napojijo.

Ker je recept napisan za pekač premera 24 cm, jaz pa sem imela doma samo 26cm, sem biskvit na koncu samo razpolovila, saj je bil pretanek, da bi ga lahko razrezala na tri enakomerne dele. Tako da sem zadnjo plast biskvita na vrhu izpustila. Naslednji dan odstranimo tortni obroč in, po želji, lahko torta ostane »nagica«, za kar sem se odločila jaz, lahko pa jo prekrijemo s tankim premazom (z ostankom kreme prejšnjega dne), toliko da se plasti še vedno nekoliko vidijo.

Sledi samo še dekoracija torte, ki jo prepuščam vaši domišljiji, saj poznamo res ogromno možnosti za dekoracijo. Jaz sem se odločila, da na vrh položim razpolovljene jagode in cvetove vrtnic.

Naj povem še to, da sem recept »preplonkala« iz spletne strani <https://leaneen.com/>.

Z Lenartom ti želiva veselo kuhanje in pečenje!

Vsestransko uporabna bormašina – v igri predvsem ko pride do mešanja bovlje in priprave mase za palačinke.

Pisanje TM cajtnga na klubu do zgodnjih jutranjih ur.

V vsaki izdaji TM cajtnga izbran heroj dneva. Primer iz leta 2016: Blaž Pintar, član KŠKjeve fotosekcije. Spal tri ure, v dežju zjutraj kolesaril, da bi poslikal rove, ki so bili na koncu zaklenjeni. Šel tudi fotografirat na rove eno uro prekmalu, ker ga ni nihče obvestil o zamiku začetka prireditve. Še vedno fotografira.

Slavni TMobil ni bil samo zvezda Tedna mladih 2017, ampak tudi Škisove tržnice in cest po celi Sloveniji (do kamor je uspel priti). Družabni most nas je že prvi dan festivala opomnil, da naš omiljeni kombi potrebuje približno 10 minut, da vžge. O stanju se kasneje ni poročalo.

Festivalski sladoled pri Trzičanu, hajlajt: 2017, ko je bila TM kepca modro nebo! Pristen throwback na otroštvo in poletne počitnice v Umagu.

Čast in slava tudi neutrudnemu klubskemu tiskalniku (Bob Marley), ki je skrbel za vsakodnevni zgodnejjutranji tisk TM cajtna in (občasno) paral živce urednicam. Jammin'!

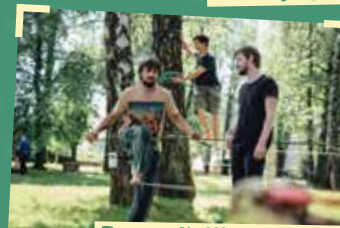
Hajlajt TMjevskega horoskopa: Kozorog: »Ful keša.«
Devica: »Ostala boš, kar si.« Poletno-relevanten nasvet: Kupi si komarnik.

10 relevantnih vprašanj, v stilu »Kaj ti je ljubše - ko je ura šest ali pol sedem?«, »Kje najraje parkirate?« ali »Bi šel na počitnice v Velenje?«

2016 je pa zanimiva prigoda, k ni blo vode v vodnjaku :D

Po tradiciji se organizatorje Tedna mladih na koncu festivala vrže v vodnjak na Glavnem trgu. Leta 2016 so vodnjak obnavljali, zato vode ni bilo noter. Aktivistov to ni ustavilo in so nam priredili hladno kopel v napihljivih bazenčkih :)

Žuranje s francosko skupino, po svojem koncertu so se nam pridružili v klubskih prostorih. Stage manager je od enega od članov za darilo prejel pullover. Francoska tradicija?

Nikola Tesla četrtina Slovenca

Nikola Tesla je bil največji izumitelj in mislec vseh časov. Ob bok se mu lahko postavijo le umi, kot so bili Leonardo da Vinci, Arhimed in Zlata Bartl, izumiteljica Vegete. Čeprav so mu za časa življenja Thomas Edison, Guglielmo Marconi in podobni goljufi ukradli večino izumov, se danes vedno bolj zavedamo njegovega doprinosa k vsakdanji rabi elektrike. Prav zaradi Teslinega velikega pomena za človeštvo se v sedanjem času pogosto pojavljajo prerekanja o njegovi narodnosti. Tesla je samega sebe imel za Avstrijca in kasneje Jugoslavana. Rojen je bil v pretežno srbski družini na Hrvaškem. Malokdo pa ve, da je imel Nikola Tesla tudi slovenske korenine. Njegov dedek je prihajal iz Šenčurja, kar pomeni, da je bil Tesla vsaj četrtino Slovenec.

Nikola Tesla se je rodil 10. julija leta 1858 v vasi Smiljan v bližini mesta Gospić na Hrvaškem. Njegov oče Milutin Tesla je bil srbski pravoslavni duhovnik, njegova mati Georgina Ković pa gospodinja. Medtem ko sta bila oba očetova starša srbskega porekla, je poreklo njegove matere precej nejasno. Ameriški novinar Thomas Jackson je lani v svoji novi knjigi »Tesla Uncensored« razkril, da naj bi Georginin oče prihajal iz Šenčurja, njena mama pa iz Zadra.

Jackson je v različnih Evropskih arhivih več let proučeval zapise in dokumente o Tesli, ki je sicer večino življenja preživel v Združenih državah. Pri proučevanju zapisov iz krstnih knjig je ugotovil, da se je Teslova mati Georgina Ković v resnici pisala Kovačič, po svojem očetu Nikolaju, Teslinemu dedku, ki naj bi izviral iz kmečke družine v Šenčurju. Ker je bilo pri hiši 11 otrok, naj bi se odpravil s trebuhom za kruhom na hrvaško Reko, kjer je bila takrat baza avstrijske mornarice. Tam je kot podčastnik deloval v vojni mornarici, kasneje kot častnik na trgovskih ladjah stacioniranih v Zadru, kjer je spoznal Teslino babico Jadranko. Po Napoleonovi zasedbi Dalmacije in ustanovitvi Ilirskih provinc se je skupaj z ženo preselil v Gospić. Imel naj bi 3 hčerke, najstarejša Georgina se je poročila z lokalnim pravoslavnim duhovnikom Milutinom Teslo, očetom Nikole Tesle.

Kot izhaja iz dnevnikov Nikole Tesle, se je svojih korenin zavedal, a jim ni posvečal pozornosti. Živel je v času, ko narodna pripadnost preprosto ni imela nobene vloge. Tesla se je tako večino svojega življenja v ZDA označeval za Avstrijca, po 1. svetovni vojni pa za Jugoslavana. Sam je vedno verjel, da njegovo poslanstvo ni služiti določenemu narodu, ampak celemu človeštvu.

To pa ni edina povezava Nikole Tesle s Slovenijo. Tesla je po gimnaziji v Karlovcu šolanje nadaljeval v Gradcu. Tam je leta 1875 je na politehnični fakulteti začel študirati elektrotehniko, vendar študija ni nikoli dokončal. Temu je pripomoglo nestrinjanje z njegovim profesorjem Pöschlom, ki je trdil, da ni mogoče izdelati elektromotorja brez iskenja. Ker je Tesla že takrat v glavi imel načrt za tako napravo, ga je ta spor navdihnil, da je začel s svojo izumiteljsko kariero. Hkrati so v Gradcu Teslo pestile tudi finančne težave. Zato je leta 1878 opustil študiju in se zaposlil v Mariboru kot tehnični risar.

To je bilo temnačno obdobje v Teslinem življenju, saj se je vdajal pijači in kockanju, kar je verjetno pripomoglo k razvoju shizofrenije. Ravno v tem obdobju, ki je sovpadalo z njegovim tudi sicer slabim zdravstvenim stanjem je najbrž dobil navdih in motivacijo, da ustvari nekaj več. Septembra leta 1883 je končal v bolnišnici v Gorici, kjer so skušali pozdraviti njegove napade »tresavice«, ki jih danes pripisujemo domnevni shizofreniji. Kot je Tesla kasneje zapisal v svojih spominih, je bilo to prelomno obdobje, ko se je zavestno odločil, da bo svoje življenje čim prej uredil. Ko se je njegovo zdravstveno stanje nekoliko izboljšalo, je zato nemudoma zapustil Evropo in leta 1884 odšel v Združene države Amerike.

Tam se je najprej zaposlil kot inženir pri Thomasu Edisonu, ki pa v njem ni prepoznal potenciala, niti ni razumel izmenične napetosti, ki jo je Tesla iznašel. Zato je Tesla svojo ustvarjalno pot nadaljeval sam in se v zgodovino zapisal, kot eden največjih izumiteljev, ki pa ga imamo lahko za svojega tudi Slovenci.

Zlatka

Wiki Commons

Podcast: Glave – »Tomo gleda Potterja«

Podcasti so v ožjem smislu neke vrste radio oddaje, ki jih je mogoče s spleta prenesti na telefon ali računalnik in jih poslušati kjerkoli in kadarkoli – med vožnjo v avtu, ko likate srajco, pečete piškote ali ko greste na sprehod s psom. So izboljšana različica radia brez reklam in odvečne navlake. Moje skromno in nadvse subjektivno mnenje je, da so podcasti poleg TikToka nova »hip« zadeva na »sceni«. Pravzaprav jih v tujini poznajo že kar lep čas in tudi pri nas so se v zadnjih nekaj letih že dodobra uveljavili.

Nabor slovenskih podcastov obsega vse od zelo resnih pogovornih oddaj, kot so na primer Frekvenca X in v današnjem času Koronavirus podcast, ki jih ustvarjajo novinarji Vala 202 in RTV SLO, do zabavnih vsebin, katerih glavni proizvajalec je mreža Apparatus.

V sklopu te mreže deluje tudi podcast Glave, z opisom – podcast za legitimno preživljanje prostega časa, kjer Boštjan Gorenc Pižama in Anže Tomič z rednimi gosti pametujeta o dobrih filmih, dobrih serijah in odličnemu Billu Pullmanu. Najnovejša serija epizod Glav je namenjena vsem Potterheadom – ljubiteljem mladinske knjižne (in filmske) uspešnice o Harryju Potterju. V seriji 13 epizod Pižama in Tomič debatirata o 8 originalnih filmih o Harryju Potterju in 2 filmih iz nove serije »Čarovniški svet« (angl. »Wizarding World«). Ideja za serijo se je porodila, ko so ustvarjalci mreže Apparatus (ki poleg Glav ustvarjajo tudi podcaste Podrobnosti, Apparatus

pogovori, Opazovalnica, O.B.O.D. in drugi) ugotovili, da Tomič, ki je sicer dober poznavalec (znanstvene) fantastike, še nikoli ni bral knjig ali gledal nobenega filma o Harryju Potterju in da pravzaprav o tem ne ve skoraj nič (če izvezamemo njegovo potovanje v LA in obisk Universal Studia, na kar nas vestno opomni v vsaki epizodi). Zato ga Pižama potrpežljivo pospremi na poti v čarovniški svet. Vsi navdušenci knjig in predvsem filmov o Harryju Potterju, pa tudi tisti, ki bi to radi postali, ste lepo povabljeni, da poslušate zabavne pogovore dveh popolnoma odraslih moških, ki se prepirata o pravilih quiddicha, razglabljata o smiselnosti točkovanja na Bradavičarki, navijata za Slytherin in se navdušujeta nad filmsko izvedbo najbolj slavne fantazijske mladinske proze stoletja.

Ajda Krč

Žur: Slavje Gashcam

Pol ure vožnje stran od črnogorske prestolnice se nahaja mesto Tuzi, kjer prebivajo pripadniki albanskega plemena Hoti. Skoraj vsako poletje tam obiščem svoje sorodnike. Najpomembnejši dan za Hote je 29. avgust, praznik zavetnika sv. Janeza (ShënGjoni ali Shnjoni). Takrat se pripravi obilo tradicionalne hrane in pijače.

Ena izmed mojih najljubših jedi je pite kllinit. Predstavljajte si 10 zares debelih in za pol metra širokih palačink, zloženih ena na drugo in vmes premazanih s kajmakom. Božansko! Poleg bogato obložene mize je potrebno poudariti tudi to, da so vsi prisotni čedno oblečeni in nališpani – nekaj, brez česar pri albanski kulturi ne gre.

Gostov se ne vabi, saj je slavje vsakoletni praznik, katerega se udeležujejo vsi bližnji sorodniki in prijatelji. Če na hitro povzamem, večer izgleda nekako takole: stric ves čas doliva kokakolo v napol polne kozarce, da se slučajno ne izpraznijo, ostali pa pijemo, jemo, strežemo in se imamo fino. Ko sem ta dogodek opisovala svoji prijateljici, je predlagala, da tudi mi pripravimo nekaj podobnega – tradicionalni žur, na katerega se ne vabi, ampak samo pride. Tako se je lani odvijalo prvo veliko slavje Gashcam. Ker je bilo prvič, smo seveda poslali vabila, in to kar

po pošti. Spekli smo pite kllinit, jedli bureke in baklavo, plesali tradicionalni ples shoto in še mnogo drugega. Letošnje slavje nam je skoraj preprečila korona, vendar nismo hoteli prekiniti nove tradicije. Goste smo na praznovanje povabili kar preko Zooma. Skupaj smo pripravljali domači burek, tisti bolj iznajdljivi pa so v mikrovalovki pogreli kupljenega. Tako smo imeli virtualno kosilo z različnimi vrstami bureka in nekaj šilci močnega. Gostje so prihajali in odhajali, debat pa ni zmanjkalo. Ob 19. uri je napočil čas za shoto. Sprva se je zganilo le nekaj pogumnih plesalcev, počasi pa je postalo živahno v vsakem Zoom kvadratu. Za smeh je poskrbelo tudi preizkušanje naših risarskih sposobnosti v Skribblu. Deset ur smo se družili in pozdravljali občasne nove goste. Ta večer smo dokazali, da tudi virtualni žuri lahko uspejo.

Sandra Camaj

Top 5 skritih kotičkov občin UE Kranj

Ko smo bili med epidemijo nekaj časa primorani ostajati znotraj meja svojih občin, je marsikdo spoznal, obiskal in raziskal destinacije o katerih se mu prej še sanjalo ni. Guglali smo, katera naselja spadajo v našo občino in s katerimi občinami mejimo. Ste vedeli, da kranjska občina nekje na Jelovici meji z bohinjsko in da je vrh Storžiča stičišče občin Jezersko, Preddvor, Tržič in Kranj?

Novinarji Zapika smo po principu »seljaka pitaj« zbrali pet bolj ali manj skritih kotičkov sedmih občin, ki spadajo v Upravno enoto Kranj. V nadaljevanju se lahko podučite o zanimivih lokacijah znotraj občin Cerklje na Gorenjskem, Preddvor, Jezersko, Naklo, Tržič in Kranj. Morda med njimi dobite idejo za svoj naslednji potep.

OBČINA CERKLJE NA GORENJSKEM

Cerkljanska občina že tri leta zaseda vrh lestvice občin, ker se najbolje živi. Predvsem po zaslugi brniškega letališča in smučišča Krvavec Cerklje veljajo tudi za gospodarsko najmočnejšo občino. Med najlepše kotičke občine smo uvrstili naslednjih pet.

Ribniki v Češnjevku se nahajajo na koncu vasi Češnjevek. V Češnjevku sta dva večja in nekaj manjših ribnikov, ob katerih si lahko privoščimo počitek na lesenih klopcih, opazujemo igro svetlobe na vodni gladini in življenje v vodi in ob njej.

Vzhodni vrhovi krvavškega pobočja, med njimi Košutna, Komptela in Vrh Korena, so lahko dostopni vrhovi na drugi strani strmine, po kateri se pozimi spušča množica smučarjev. Najpogostejše izbrano izhodišče je Planina Jezerca. Vrhovi so dostopni skoraj vse leto, z derezami in dobrimi oblačili tudi med milimi zimami, ki smo jim priča zadnja leta. Še mnogo lepše je, če jih obiščemo ob sončnem vzhodu ali zahodu.

Posestvo Strmol z grajskim kompleksom je odlična izbira za popoldanski izlet ali kavo v čudovitem ambientu. Če si

bral Jančarjev roman To noč sem jo videl, si med obiskom posestva živo predstavljaš svojeglavo Veroniko, kako stopa po grajskih vrtovih. Za gradom lahko na desni strani poiščete žuborec izvir ali se odpravite levo po poti skozi gozd.

Kolesarske poti, ki jih na spletni strani Zavoda za turizem Cerklje ponujajo kar osem. Poti so urejene in označene, speljane po stranskih, manj prometnih cestah. Nekaj zase bodo našli tako privrženci ravnine, kot tudi ljubitelji kolesarjenja v breg.

Opazovanje letal med ležanjem v visoki travi je bojda ena najljubših prostočasnih dejavnosti cerkljanske mladine. Zdaj, ko bo letališče Jožeta Pučnika postajalo vse bolj živahno, bo to spet dober izgovor za popoldansko lenarjenje.

OBČINA ŠENČUR

Šenčurska občina je bila ustanovljena leta 1994 in je širši javnosti poznana predvsem po rjavi gomoljasti poljščini, ki se pogosto znajde na krožnikih širom sveta – krompirju. Med omejitvijo gibanja na občine je na račun Šenčurjanov padlo kar nekaj šal, pa vendar tudi njihova občina ni tako dolgočasna.

Apnišče je vzpetina med Možjanco in Štefanjo goro. S svojimi 740 metri nadmorske višine predstavlja najvišjo točko šenčurske občine. Izhodišče za osvojitve poračenega vrha, ki pa ne ponuja posebnih razglednih užitkov, je vas Olševek.

Bajer v Srednji vasi je umetno ustvarjeno jezerce in je v resnici zadrževalnik hudourniških voda potoka Olševnica. To je čudovit kraj za popoldansko sprostitve ob dobri knjigi. Če ste ribiški navdušenci pa je v manjšem zadrževalniku mogoče tudi ribolov »ujemi in spusti«.

Trbojsko jezero je zajezitevno jezero na reki Savi za hidroelektrarno Mavčiče. Najbolj zanimivo se je čezenj podati v čolnu ali na supu. Živalska posebnost jezera je veliki žagar, rari podobna črno-bela ptica z oranžnim kljunom.

Čarobni vrt je posestvo v neposredni bližini osnovne šole. Velik del zaseda živalski vrt, v katerem lahko opazujemo veliko zanimivih živalskih vrst od rakuna, emuja, želv do eksotičnih ptic. Vrt je opremljen s QR kodami, prek katerih lahko med obiskom izvedemo več o živalskih in rastlinskih vrstah.

Učna pot ob reki Kokri je slaba 2 km dolga pot med Visokim in Tupaličam in je opremljena z informativnimi tablami. Ob športnem parku Rapa je postavljena geološka piramida z barvitimi kamni iz rečnih prodišč. Območje ob piramidi naj bi bila močna energetska točka, kjer nam okoliško polje odda toliko energije, kot je potrebujemo.

OBČINA PREDDVOR

V zavetju Storžiča se preddvorska občina ponaša z dvema naj. Njihova Kokra je najdaljša slovenska vas, občino pa trenutno vodi najmlajši župan, devetindvajsetletni Rok Roblek.

Senčnica Josipine Turnograjske je vzpetina, na kateri je navdih za svoje pesmi in povesti iskala prva slovenska pesnica in pisateljica. Iz vasi Potoče nas do Senčnice loči le nekaj minut hoje. Na Senčnici stoji informativna tabla z opisom Josipininega življenja in smrti pri rosnih dvajsetih letih.

Ruševine pustega gradu se nahajajo na vzpetini severovzhodno od Preddvora. Najprej osvojimo Senčnico, nato pa nadaljujemo še nadaljnjih dvajset minut po markirani poti.

Jezero Črnava je plitvo jezero s svežo vodo, ki je odlična za poletno osvežitev. Okrog jezera je speljana pot, ob kateri raste mnogo različnih drevesnih vrst. Najbolj nenavadne med njimi so sekvoje, ki sicer za naše kraje niso značilne. V stari Jugoslaviji je bila Črnava izjemno priljubljena turistična znamenitost.

Arheološko najdišče Gradišče nad Bašljem je plato s terasami sredi gozda, kjer so arheologi potrdili obstoj naselja v petem ali šestem stoletju, torej v pozni antiki ter nato ponovno od osmega do enajstega stoletja, v slovanski dobi.

Jesenov drevored ob jezeru Črnava je znan predvsem po tem, da naj bi mladoporočenci, ki se sprehodijo skozenj, še 50 let ostali zvesti drug drugemu.

OBČINA JEZERSKO

Po številu prebivalcev najmanjša in po nadmorski višini najvišja občina UE Kranj ponuja pestro izbiro od množice spregledanih lokacij. Kljub obilici šal na račun te »zabačene« gorske kotline, ljudje vseeno radi prihajajo na Jezersko, ki jim ponuja najbližji stik z alpskim visokogorjem. Poleg lepega števila skalnih vrhov, tudi dolina ponuja kar nekaj znamenitosti, do katerih se lahko sprehodijo tudi ne najbolj navdušeni hribolazci.

Kamnolom lehnjaka najdemo na Spodnjem Jezerskem. Domačini pravijo, da tam »še vsak debil najde kak fosil«. Lehnjak podobno kot kapnik nastaja iz vodnih raztopin, bogatih z apnencem.

Partizanska bolnica Krtina se nahaja blizu kamnoloma. Je dobro skrita na pobočju ene od grap, kar je bilo ključno med drugo svetovno vojno, ko je služila okrevanju ranjenih vojakov. V njej so še danes shranjeni pripomočki, ki so jih uporabljali za oskrbo poškodovancev.

Izvir Kokre najdemo pod Virnikovim Grintovcem. Pot do izvira lahko začnemo pri zadnjem odcipu za partizansko bolnico Krtino, kjer se ob reki pričnemo vzpenjati do njenega izvira.

Stara cerkev svetega Ožbolta stoji malo nad mestom, do kamor naj bi do 14. stoletja segalo ledeniško jezero. Kapelica naj bi na tem mestu stala že od 8. stoletja, kar nas ne čudi, glede na razgled, ki se nam odpre, ko prispemo do nje.

Ankova slapova in izvir Jezerske slatine sta lokaciji, za kateri moramo pot iz centra Jezerskega nadaljevati v smeri mejnega prehoda. Blizu Ankove domačije se nahaja izvir mineralne vode. Ugotovili so, da vsebuje veliko manganovih in amonijevih snovi, zato se še posebej priporoča bolnikom, obolelim na srcu in ožilju. Nadaljnjih dvajset minut vzpona po isti cesti nas pripelje do Ankovih slapov.

OBČINA NAKLO

S svojimi 28,5 kvadratnimi kilometri je nakelska občina najmanjša med občinami UE Kranj. Kljub temu ponuja kar nekaj dobrih idej za raziskovanje.

Taborska cerkev v Podbrezjah je tista majhna cerkva na hribčku, nam

pogosto pade v oko med vožnjo po gorenjski avtocesti. Če se povzpnejo do nje, si poleg njene notranjosti lahko ogledamo še kužno znamenje in kapelice križevega pota. V cerkvi lahko občudujemo slik Ivane Kobilica in Leopolda Layerja, prek freske Izidorja Moleta pa se spoznamo z legendo o Taborski Urški.

Gračina Duplje je bila podeželsko plemiško prebivališče dupljanskih vitezov, ki se omenja že v začetku 13. stoletja, obnovila pa jo je družina Mauser. Danes se v njej nahajajo galerijski prostori in zgodovinska soba.

Vogvarjeva hiša se nahaja le malo naprej od gračine. V majhni leseni stavbi se je etnografski muzej, ki prikazuje tipične bivalne prostore 18. stoletja, vključno s skoraj povsem ohranjeno črno kuhinjo.

Kolesarska pot čez celotno občino vodi skozi vse večje vasi v občini, poteka pa večinoma po stranskih cestah, mimo travnikov in polj. Krog Naklo – Strahinje – Duplje – Podbrezje – Naklo vzame približno eno uro, odvisno od postankov na poti.

Kriva jelka je predel gozda v Udinborštu, do kamor vodi več sprehajalnih in gozdnih poti. Najbolj znane poti vodijo iz Dupelj, Strahinja in Cegelnice. Nekoč so se tam zbirali rokovnjači. Danes pa Kriva jelka, kjer omenjene jelke že vsaj 20 let ni več, privlači tekače, kolesarje in sprehajalce.

OBČINA TRŽIČ

Kranjčani imamo na račun Tržičanov na zalogi kar nekaj pregovorov. Morda ob naslednjem »iz Tržiča še veter ni dober« komu od tržiških bralcev Zapika prišel prav podatek, da njegova občina za pičlih sedem kvadratnih kilometrov prekaša kranjsko in je s tem največja občina UE Kranj.

Stegovniški slap je zaradi slabših cestnih povezav precej slabo poznan. Nahaja se blizu vasi Medvodje, do kamor pridemo po cesti Tržič – Jelendol. Za ogled je najlepši spomladi, saj je zaradi taljenja snega takrat najbolj vodnat.

Dovžanova soteska je del Slovenske geološke poti ob Tržiški Bistrici nad Čadovljami. Po predlanskih poplavalh so skoznjo uredili povsem novo sprehajalno pot z izobraževalnimi tablami.

Tržiški zmaj predstavlja zmaja iz legende O petelinu in zmaju, ki pojasnjuje nastanek Tržiča. Začaran petelin je namreč znesel jajce, iz katerega se je izvalil zmaj, ki je podrl polovico Velikega vrha. Domačini v Podljubelju so zbežali pred plazom in se naselili v Tržiču. Gre za devetmetrski

železni kip zmaja, ki stoji nasproti avtobusne postave in bojda najboljšega bureka in kebaba v mestu.

Pot treh zvonov, ki poteka med Sebenjami, Novaki pod Golnikom in Žiganjo vasjo, je odlična ideja za pohod, prevozimo pa jo lahko tudi z gorskim kolesom. Gre za devetkilometrsko pot po severnem delu Udinboršta.

Bornova pot je slikovita, nezahtevna pot na planino Prevala. Poteka po vzhodnem robu Begunjsčice. Zanimiva je predvsem zaradi dveh tunelov, v katerih nam prav pride svetilka.

MESTNA OBČINA KRANJ

Z več kot 58 tisoč prebivalci je Kranj najbolj poseljena občina UE Kranj. Da pa ne boste med prostim časom rinili le na Jošta in Šmarjetno, smo pripravili še par idej za izlet ali le pavzo med učenjem.

Slap Šum na koncu vasi Besnica je največji potočni slap v Sloveniji, pada

kar 25 metrov globoko. Do njega vodi urejena in varovana pot. Od mesta, kjer lahko pustimo avto, nas od slapu loči le nekajminutni spust, njegovo bučanje pa slišimo že od daleč.

Cerkev svete Uršule na Sorškem polju je lani dopolnila štiristo let. V začetku 17. stoletja je današnja podoba cerkvice nadomestila dotrajano leseno predhodnico. Sveta Uršula je sicer zavetnica mladine, učiteljic in vzgojiteljic.

Soteska Zarica je predel reke Save, kjer si lahko živo predstavljamo divji tok reke pred izgradnjo hidroelektrarne. Najbolje jo je obiskati s čolnom ali supom, od koder občudujemo navpične kamnite bregove ter življenje nad gladino in pod njo.

Cerkev na Jamniku je vidna od daleč naokrog. Če se jo odločimo osvojiti peš, lahko avto pustimo v Nemiljah in jo uberemo po markirani poti, ki nas do cerkvice pripelje približno v eni uri. Zanimivo pa je Jamnik osvojiti tudi s kolesom.

Čukov bajer med naseljem Kokrica in Mlaka je super ideja za osvežitev in druženje. Voda v njem je topla in čista, kljub temu, da je zaradi ilovnate podlage rjavkaste barve.

Morda se boste med iskanjem ideje kako aktivno preživeti naslednji prost dan spomnili na ta članek in obiskali enega od naših izbranih skritih kotičkov. Narava nam ponuja sprostitev in oddih, mi pa bodimo odgovorni in poskrbimo, da pustimo naravo tako, kot je bila pred našim prihodom.

& **Eva Flajnik**

OVEN

Svet gre v maloro, vi pa se počutite naravnost izvrstno! Vsi družbeni koncepti vam pred očmi razpadajo in vsakodnevne rutine, ki so vas do sedaj uokvirjale, so se razblinile. Končno lahko počnete, kar se vam zazdi, kadarkoli se vam zazdi. Edini problem ostaja lokacija, saj ste vseeno več ali manj omejeni na 60 kvadratov svojega stanovanja. Vendar ima tudi to svoje pluse, saj lahko sedaj brez slabe vesti ponosite vsa oblačila, ki so že zdavnaj iz mode! Glede na vaše na novo pridobljeno veselje do osame boste turistični bon verjetno porabili za tedenski »oddih« neke v osrčju Kočevskega roga.

DVOJČKA

Zmeraj ste si želeli 6-mesečnih počitnic. Voila! Prvih nekaj tednov ste naravnost uživali. Vstajali ste za kosilo, prebrali ste vse knjige iz seznama in »obrnili« Netflix. Delali ste vse, za kar vedno tarnate, da nimate časa. Na žalost pa zvezde v drugi polovici vašega sanjskega dopusta napovedujejo preobrat v vašem počutju. Zajelo vas bo malodušje, čemur pa bo sledila nenadna želja po pre zaposlenosti. Tako se boste še pred koncem poletja odločili odpreti svoje start-up podjetje in si nakopali 12-urni delavnik. Zato vam Agata svetuje, da vseeno premislite, preden se zakopljete v delo, ter si s turističnim bonom privoščite oddih v toplicah s poudarkom na meditaciji in tai chi-ju.

LEV

V koronačasu (beseda je v slovarju, smo preverili!) vam je na gosto zrasla griva in čeprav ste eden tistih petičnežev, ki so vedno kot iz škatlice, ste ugotovili, da vam zanemarjen videz pravzaprav kar odgovarja. Zato boste v poletnem času obdržali bujno rastje, kar vas bo navdalo s novo samozavestjo, saj si boste končno dovolili biti to, kar ste. Agata vam sicer aplavdira za to pogumno odločitev, vseeno pa vam polaga na srce, da premislite, preden se dokončno odpoveste škjarjam in britvici, saj zvezde letos napovedujejo še posebej vroče poletje. K vašemu novemu imidžu pa se bo vsekakor podala dogodivščina v adrenalinskem parku v Bovcu, kjer boste porabili svoj turistični bon.

TEHTNICA

Karantena je bila za vas frdamano težka. Dobesedno. Zredili ste se namreč kar za 10 kil, za kar je večino kriva vaša družina, ki se je čez noč prelevila v »The Great British Bakeoff«. Pekli so po tri torte na dan, palačinke s tem in onim nadevom, na pekač za vafle so pred trgovino z maskami čakali tri ure. Kje boste porabili svoj turistični bon? V Prekmurju, kjer boste poskušali pokuriti vse odvečne kalorije s kolesarjenjem po neskončnih ravninah. Pazite, da vas ne premami prekmurska gibanica! Ah, kaj pa govorim, zdaj sladice še pogledati več ne morete.

STRELEC

Vedno ste mislili, da je življenje na vasi sanjsko. Še posebej zadnjih par let, ki ste jih preživel v majhni sobici sredi ljubljanskega smoga. A karantena in zaprte občine so vam pokazale, kako dolgočasno je v resnici preživeti dva meseca v vasi z desetimi hišami. In ne samo dolgočasno, tudi precej depresivno, saj moraš vsak težko pričakovani sprehod poslušat sosedo Micko, kako z balkona vpije: »Bo pa treba začeti telovadit, Tone!« Kje boste porabili svoj turistični bon: v Ljubljani, kjer nihče ne bo opazil, če parkrat preskočite jutranjo jogo.

VODNAR

Komaj čakate poletje, saj radi plavate, predvsem v morju. Ob misli, da letos poleti morda ne bomo mogli na Hrvaško, vas je par mesecev stiskalo pri srcu. Ampak zdaj, ko so končno prispеле vesele novice o odprtju meje, ste odkrili, da imate alergijo na slano vodo. Vsa ta leta ste si zatiskali oči, ampak zdaj ne gre več. Ste ravno v letih, ko hočete imeti kar najlepšo kožo, da vas opazi kakšna rakica ali ribica. Tako boste svoj turistični bon raje izkoristili na Bledu, saj ste fevd.

BIK

Ste eden tistih, ki vedno pravi: »Povsod je lepo, a doma je najlepše!« Trenutna situacija pa je kaj hitro spremenila vaš življenjski moto na: »Zarečenega kruha se največ poje.« S tem ne mislim samo na neskončne prepire, v katere ste se v zadnjih mesecih zapletali s člani svoje družine, ampak tudi na dejstvo, da boste takoj, ko bo mogoče, pobrali šila in kopita in za par mesecev odpotovali čim dlje stran od prej tako opevane domače grude. Zato boste bon, kot kleni Gorenjec, verjetno porabili neke na obali. V miru boste uživali ob pogledu na prostrano morje, kjer vas nič ne bo spominjalo na gorenjska hribovja.

RAK

Vi in narava ste eno. Že od nekdaj prisegate na domače, bio, eko, veči in vse kar je zeleno. Svojim prijateljem že celo življenje pridigate o pomenu samooskrbe in sedaj ste končno prišli na svoj račun in dokazali, da je vaš življenjski slog edini pravi, slog zmagovalcev. Tudi v prihodnje boste torej ostali zvesti sami sebi in zato boste svoj turistični bon porabili za oddih na eni od turističnih kmetij, kjer boste uživali v domačih dobrotah. Agata priporoča ekološko kmetijo Pri Šuštarju v Hotemahajh.

DEVICA

Čestitke! V začetku marca ste končno dobili match na Tinderju. Res imate srečo v nesreči, saj vas je po eni strani že skrbelo, da boste morali posodobiti svoj »bio«, po drugi strani pa ste za svoje ljubzensko življenje v teh mesecih porabili bistveno preveč časa. Kljub temu da ste bili v svojih osvajaških pohodih še kar uspešni, vam je internetno zmenkarjenje počasi začelo presedati. Zato vam zvezde svetujejo, da se v naslednjo avanturo spustite bolj previdno in svoj turistični bon zaenkrat pustite spravljen v predalu.

ŠKORPIJON

Na žalost vam predavanja prek Zooma ne koristijo kaj dosti, če jih samo prižgete in greste nazaj spat. Zdaj ste končno spoznali, da ste na faks/v šolo hodili samo zaradi družbe, kavic in bureka. Vaši sošolci kar pokajo od motivacije in opravljenih nalog, vi pa se v celem dnevu komaj prestavite iz postelje na kavč. Kje boste porabili svoj turistični bon: podarili ga boste družinskemu članom, saj ste v šoli čisto zablužili in imate čez poletje veliko za nadoknaditi.

KOZOROG

Zadnje čase gre vse po planih. Nikoli niste uživali v primerjanju z drugimi, in zdaj ste končno dočakali svoj trenutek. V svojem tempu pridno delate domače naloge, pomagane na kmetiji, in se učite peči najrazličnejše dobrote. Pri tem vašem novem hobiju pa ne pozabite, da je mogoče za vaše družinske člane vloga pokuševalca novih receptov lahko precej neprijetna. Še posebej so v tem obdobju ranljive tehničnice. Kje boste porabili svoj turistični bon: na glampingu ali v jurti, saj pogrešate naravo, ampak ste preveč nobel za v šotor.

RIBI

Vaša karantenska razvada je bilo spletnje venčkov iz marjetic. Zdaj, ko se stvari vračajo na stare tire, bi radi iz tega novo pridobljenega znanja izcimili poletno delo. Lokalne cvetličarne se zanimajo za vaše storitve, tako da le tako naprej. Pletenje venčkov si lahko predstavljate tudi kot metaforo za življenje. Delaj to, kar ljubiš, pa ne boš nikoli delal. Seveda prosim ostanite v mejah spodobnega. Kje boste porabili turistični bon: za šotorjenje, saj ste gozdni človek.

Agata
Petar Stojanović

Album: Lola Marsh – Someday Tomorrow Maybe

Konec januarja sta nam Yael Shoshana Cohen in Gil Landau, duo izraelske indie pop skupine Lola Marsh postregla s svežo glasbeno izdajo. Na naslovnici novega albuma sedita v letalu, ki leti nad peščeno rdečim gorovjem. Prizor povzema simbiozo miru in veličastja, kar glasbenika dobro implementirata v svoja dela. Yaelin poseben glas zopet ne razočara.

Pri novih pesmih sicer ohranjata korenine iz prejšnjega albuma, za spremembo pa je tokrat v njih prisotna večja dinamika. Prehajamo namreč med živahnimi in mirnimi ritmi ter povsem preprostimi in inštrumentalno bogatimi melodijami.

Album otvorita s ritmično pesmijo Echoes. Besedilo je ena izmed mnogih osebnih izpovedi njunega življenja, ki se pojavijo na albumu. Sledi ji še bolj igriva pesem Only For a Moment. Melodija gre takoj v uho, srce in boke, ampak se nikakor ne sme označiti za preprosto, saj se konstantno razvija in bogati z različnimi talkali. Menjavo glasbene atmosfere albuma bi lahko primerjali s poletom. En trenutek vzletamo, na določeni točki pa letalo najde primerno višino in se umiri. Ponekod talkala povsem poniknejo in ostanejo le zvoki kitare in tihega vokala. Talkala se kdaj pa kdaj zopet pojavijo in poudarijo zares mogočne dele, kot na primer pri pesmi Hold On, kjer nas ritem in melodija poneseta na polet nad veličastnim gorovjem. Zdrami nas pesem Like in the Movies, ki je povsem drugačna od ostalih. Tu se pojavijo električni zvoki,

Yael pa nam odpoje bolj lahko in sanjavo melodijo, pravšnjejo za v Hollywoodski film. Poleg nabora ljubezenskih tem Yael in Gil pišeta tudi o drugih življenjskih izkušnjah, kot sta otroštvo in doživljanje turnej. Slednje sta želela tako zelo približati svojim poslušalcem, da sta poleg vokalne različice Darkest Hour napisala še inštrumentalno izvedbo, ki se na albumu pojavi pod imenom In the Morning. Nekatere pesmi na prvo noto res zvenijo preprosto, a so v ozadju podprte z raznolikimi talkali in lepo vpletenimi kitarскими rifi. Prav tako so ponekod dodani prehodi z elementi, ki jih sprva ne pričakuješ. Dober primer je premor v zadnji tretjini pesmi What Am I, ki pesmi doda posebno globino, poslušalcu pa dodatni prostor za razmislek in čutenje. Na albumu se tako večkrat pojavijo novi elementi, ki bi lahko nakazovali na manjši preporod Lole Marsh. Vseeno so novosti tako nežno implementirane, da ne zmotijo značilnega sloga priljubljenega izraelskega dua.

Sandra Camaj

Serija: Babylon Berlin

Fantastična neo-noir serija nas popelje v Berlin, v čas Weimarske republike, kjer se z divjimi zabavami preganjajo spomini na prvo svetovno vojno, v življenjskih in družbenih razmerah pa se že kažejo nova trenja. Temelje zgodbe je v romanih postavil Volker Kutscher, serija pa je nastajala v produkciji Sky Deutschland.

Zgodba nas postavi v živahni Berlin leta 1929, v čas razvpih zabav, pestrega nočnega življenja in temu pripadajočega kriminala. Inšpektor Gereon Rath (tudi glavni knjižni junak v seriji sedmih romanov), se je iz Kölna preselil v Berlin, kjer sodeluje s Charlotte Ritter, ki sanja o tem, da bi postala prva ženska inšpektorica, in je njegova asistentka postala povsem po naključju. Ženske so v tem času pri policiji delale kot tipkarice in so jih najemali za delo na posameznem primeru. Charlotte se je za to, da je lahko plačevala malo stanovanje, v katerem je bivala s celo svojo družino, zaposlila, kjer se je le lahko. Tako je čez dan delala kot tipkarica na policijski postaji, ponoči pa v nočnem klubu Moka Efti. Prav prizori iz kabarejev in nočnih klubov nam res pričarajo duh tistega časa, divje zabave in glasbo. Moka Efti (kabare, restavracija, nočni klub in bordel v enem) je namreč res obstajal, opremljen pa je bil še

bolj divje, kot prikazuje Babylon Berlin. Serijo dodatno popestri soundtrack, še posebej je znana pesem Zu Asche, Zu Staub, ki jo v vlogi Psycho Nikoros izvaja Severija Janusauskaite.

Močno priporočam ogled prvih dveh sezon, saj temeljita na enem romanu in posledično se zgodba iz prve sezone nadaljuje v drugo. Delitev na dve sezoni je sicer precej nenavadna, ne samo zaradi neposrednega nadaljevanja zgodbe, ampak tudi zaradi dejstva, da sta bili obe sezoni posneti in tudi predvajani istočasno. Sledila pa jima je še tretja, ki je bila prvič predvajana v začetku letošnjega leta. Mene je povsem navdušila, posebej zaradi zgodovinskih elementov, napete zgodbe in konec koncev fantastične izvedbe. Ne slovi zastoj kot najdražja nemška serija – proračun prvih dveh sezon je enormnih 55 milijonov evrov.

Lucija Perne

Knjiga: Giulia Enders: Čarobno črevesje – Vse kar morate vedeti o najbolj prezrtem organu (angleški naslov: Gut – the inside story of our body's most under-rated organ)

Mlada nemška zdravnica in raziskovalka Giulia Enders je leta 2012 za predstavitev črevesja osvojila prvo mesto na znanstvenem natečaju.

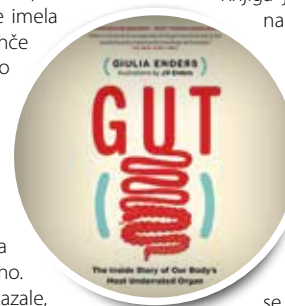
Njena zanimiva in drugačna razlaga mnogoterih funkcij človeškega prebavnega trakta je pritegnila pozornost, in tako je nastala poljudnoznanstvena knjiga o tem prezrtem organu. Za to področje se je navdušila, ker je imela kot najstnica čudne izpuščaje na koži, ki jim nihče ni vedel izvora. Na koncu se je izkazalo, da so bili njeni problemi rezultat mrtve črevesne flore po veliki dozi antibiotikov. Ta izkušnja jo je spodbudila za študij medicine. Tam je na neki študentski zabavi sedela zraven fanta z izjemno slabim zadahom. Naslednji dan je izvedela, da je storil samomor. To jo je pretreslo, in začela se je spraševati, če obstaja povezava med črevesjem in človeško psiho. Odkrila je veliko znanstvenih raziskav, ki so dokazale, da dogajanje v črevesju vpliva na voljo, lahko povzroča depresijo, in še veliko drugih šokantnih izsledkov. Hodila je po kongresih in brala znanstvene članke, in se spraševala, zakaj teh pomembnih informacij nihče ne ve. Tako se je odločila, da bo

na lahkoten način predstavila vse, kar bi moral vsak vedeti o najbolj prezrtem organu človeškega telesa.

Knjiga je zelo prikupno napisana, ter polna zanimivih nasvetov, podprtih z znanstvenimi dokazi.

Razdeljena je na tri dele, ki nam razložijo kako črevesje deluje, kako deluje črevesni živčni sistem in kako je ta povezan z možgani, in kako pomembne za dobro delovanje prebavnega sistema so bakterije. Na koncu je celo recept za kislino zelje, ki je zelo dobro za naše črevesje. Knjiga je mednarodna uspešnica, in razumem zakaj. Črevesje je odgovorno za veliko zdravstvenih in psiholoških motenj, na kar običajno sploh ne bi pomislili. Ne pogovarjamo se veliko o prebavi, ampak nam ta knjiga kaže, da bi se morali. Priporočam jo vsem, ki jih zanima kako izboljšati vsakodnevno življenje, in kako to, kar jemo, vpliva na naše počutje.

Ajda Krišelj

Film: Jojo Rabbit (2019)

Režiser Taika Waititi nam kruto realnost druge svetovne vojne zanimivo obarva s komičnimi liki in vložki. Zgodba temelji na romanu Caging Skies pisateljice Christine Leunens. V filmu sledimo fantku Joju in njegovemu notranjemu boju med slepim nacionalizmom in človeško moralno. V svetu, kjer so Židi zlobni stvori z rogovi in kjer se za uspešno razstreljeno granato dobi odliko, nas mali Jojo nasmeji in zdrami hkrati. Igra ga Roman Griffin Davis, ki s svojo prikupno naivnostjo v gledalcu razvije sočutje do mladega Hitlerjugend fanatika.

Jojeva notranja dilema se pojavi, ko vse, kar se je naučil v šoli, na glavo postavi židovsko dekle z domačega podstrešja (Thomasin McKenzie). Jojev stalni kompanjon je njegov navidezni prijatelj Hitler, katerega igra prej omenjeni režiser Taika Waititi. Vlogo igra humorno, teatralno in s kančkom norosti, s čimer ustvari večplastno sliko diktatorja. Mati mladega Joja (Scarlett Johansson) nam predstavi drugo stran, s tem ko nudi streho nad glavo mladi Židini, hkrati pa s skrbno materino ročico zakriva svoje stopinje. Scarlett Johansson z elegantno ostrimi igalskimi premiki liku da globino in ravno pravšnje ravnotežje med nežnostjo in hrabrostjo. Film je sestavljen iz karikiranih življenj pripadnikov nacistna in nenadnih resnejših prizorov, ki se občasno zelo kruto poigrava

z gledalčevimi čustvi. Intenziteta prizorov in globina zgodbe se skozi film počasi stopnjujeta. Temu primerno sledi tudi filmska glasba skladatelja Michaela Giacchina, ki se razvije iz preprostih v bogate in čustveno zahtevnejše melodije. S tem je skladatelj želel ponazoriti sprva ozek pogled glavnega junaka na zunanji svet in nato njegova razširjena obzorja. Barve so bogate in žive, kar približa čas druge svetovne vojne modernejšemu svetu. Film je osvojil oskarja za najboljši prirejeni scenarij, prejel pa je še nominacije v kategoriji za najboljši film, kostumografijo, scenografijo, montažo in igralko v stranski vlogi (S. Johansson).

Sandra Camaj

Katera občina si?

Po mesecih čakanja so zopet prišli časi, ko je dovoljeno upreti pogled v kraje izven meja občine stalnega prebivališča. Svet je ponovno odprt in s tem tudi vseh 212 slovenskih občin. Med dolgimi meseci premišljevanja in godrnjanja nad lastno občino ter primanjkljajem občinskih znamenitosti, ste se gotovo spraševali, kako bi bilo živeti v kateri izmed »zanimivejših« občin. Morda pa ste s katero tudi poponoma poistovetili?

1. Kaj je bila tvoja najpogostejša aktivnost med karanteno?

- Gledanje televizije ter spremljanje dogajanja zunaj zgolj skozi priprte žaluzije.
- Iskanje krajev, za katere ne ve nihče drug, in uživanje v naravi.
- Odkrivanje novih športov, za katere nikoli niste vedeli, da ste talentirani.
- Večerni sprehodi, vendar zgolj do meje s sosednjo občino.

2. Kakšno pokrajino imaš najraje?

- Gore.
- Gozd.
- Asfaltna džungla.
- Vseeno, samo, da je mir.

3. Kakšni bi bili tvoji popolni so-občani?

- Bili bi moja druga družina.
- Da jih ne bi bilo.
- Redno bi me vabili na razne piknike in 50-letnice.
- Na videz bi se poznali, vendar ne več kot to.

4. Tvoj življenjski moto je:

- Nikoli nisi dovolj bogat, da ne bi kupoval poceni stvari.
- Kar te ne ubije, te naredi močnejšega.
- Vsak posameznik se je rodil, da zna živeti sam s sabo.
- Težko je razumeti druge, če ne razumeš sebe.

Točkovnik	a	b	c	d
1	1	2	4	3
2	2	3	4	1
3	2	1	3	4
4	4	2	1	3

4-7 točk:

Občina Odranci

Za vaše vsakodnevne dejavnosti so Odranci kot nalašč, saj vam poleg udobja doma ponujajo tudi prostranih 6,9 km² ostalih površin, ki pa jih verjetno še niste utegnili raziskati. Obožujete ljudi, ki vam jih ni potrebno spoznati, ter naravo, ki jo lahko opazujete bolj od daleč. Ob razglasitvi karantene se za vas ni veliko spremenilo, saj ste bili rojeni za takšne situacije.

8-10 točk:

Občina Jezersko

Prestopanje občinskih mej ni vaša strast, saj za takšno dejanje potrebujete vozilo z večjo količino goriva ali pa veliko kondicije. Razmere, v katerih ste odrasli, so vas prisilile, da je vaš najboljši prijatelj narava. Radi imate mir, ki pa ga na žalost pogosto zmotijo ostali so-občani, ki vas poznajo že od zibelke in se kljub veliki razliki v letih zapletajo v dolge »prijateljske« pogovore.

11-13 točk:

Občina Naklo

Od ustanovitve leta 1994 pa vse do danes se počutite represirano s strani sosednjih treh občin, ki so vam s svojo pogoltnostjo po zemlji zaprle okno v svet. Trudite se uživati v naravi, vendar ste v času karantene ugotovili, kako blizu so postavljene meje vašega sveta. S so-občani se dobro razumete in skupaj preko raznih družjenj poskušate pozabiti na vsakodnevne tegobe represije.

14-16 točk:

Mestna občina Kranj

Čestitke! Prislужili ste si naziv mestne občine, ki ga nosi zgolj 11 slovenskih občin. Vaša veličina se kaže že na poštni številki in v stotinah znamenitosti, katerim kar ni konca. Karantena za vas ni prinesla večjih tegob, razen da ste izlete v visokogorje ter na obalo zamenjali z občinskimi hribi ter vodnimi viri. Vendar pa imata mogočnost in velikost svojo ceno, saj se pogosto obkroženi z ljudmi še vedno počutite sami.

Nagradna križanka

Geslo prejšnje križanke je bilo – **skodelica jave**. S pravilnim odgovorom sta si nagrado priborila **Laura Blaznik** in **Blaž Perne**. Nagrajenca bosta nagradi prejela po pošti. Rešitevi tokratne križanke nam sporočite na www.zapik.si, najkasneje **do 12. julija**.

	SESTAVILA MATEJA	ORGANIZA- CIJA ZA IGRE NA SREČO	RAZLAGALEC ISLAMSKEGA PRAVA	JAPONSKI HREN, WASABI	16. IN 4. ČRKA ABECED	ODŽAGAN KOS DEBLA	ZAPIK	NASPROTNO OD PRAVICE	ZENIN BRAT
	ŠIROKA UMIVALNA POSODA						15. IN 19. ČRKA ABC SL. SKLADA- TELJ MATIJA		
	OKREPITEV, OJAČANJE								
	RUSKA REKA BLIZU MEJE Z MONGOLIJU				VRTNA UTA KLADA ZA SE- KANJE DRV				
	LETNI POSEK					NEBESNI POJAV			
	DLAKAVA ŽIVAL					ŠKROBU PO- DOBNA SNOV			
									MESTOV IRANU
ZAPIK	NAČRT	KDOR LOVI RIBE	MAKE- DONSKO KOLO	TUJE ŽENSKO IME SL. PEVKA JU- DITA HABERL				VANJA ALIČ IGRAS PUŠČI- CAMI INTARČO	
PRODA- JANJE						FR. KNIŽNI LIK ARSENE BANKOVCI IN KOVANCI			
IZPOVEDNA POEZIJA						GORA NAD JESENICAMI ANGL. FIZIK NEWTON			
NOROST, NEUMINOST					IVAN OMAN PRIPADNIK INOVI		GR. MITOL. LETALEC PREBIVALEC ISTRE		
NINA OSENAR			ŽENSKO IME KRAJ V TURČIJI					OLJIKIN PLOD	SATURNOV SATELIT
ZAPIK	SL. PEVKA SIRK NASELJE NA KORNATH			TEMPELJ, SVETIŠČE STARA DEŽE- LA V ARABII			HIŠA, DOMAČIJA		
KMEČKO VOZILO				TABORNIK SPAJKA			OLIVER MLAKAR ZEM. OŽINA NA MALAKI		
MESTOV ŠPANIJ V KASTLIJI					POLKROŽNA GLOBEL ANDREJ TEŽAK			NAJPOGOST. VEZNIK ANTON NANUT	
LENOST						PRIRODA			
SOL OCETNE KISLINE						TROPSKI SADEŽ			

TEDEN MLADIH

2020

KRANJ, 25. 9. - 3. 10.

TEDEN MLADIH

KLUB ŠTUDENTOV
KRANJ

@TEDENMLADIH